

Vischnaunca
Tujetsch

Cussegl da vischnaunca
2020/2023

21. Radunonza dil cussegl da vischnaunca

dil trienni 2020/2023

**mesjamna, ils 15 da zercladur 2022 allas 18.00 uras
ella Sala Cristalla a Sedrun**

Tractandas:

1. Avertura
2. Approbaziun dils protocols nr. 18 dils 11 da matg 2022, nr. 19 dils 18 da matg 2022 e nr. 20 dils 24 da matg 2022
3. Elecziun dil biro dil cussegl da vischnaunca
 - a) *president*
 - b) *vicepresident*
 - c) *dus dumbravuschs e salters communal*
 - d) *dus suppleants pils dumbravuschs*
4. Orientaziuns
5. Varia

Suprastonza communal Tujetsch

President communal
Martin Cavegn

Menader center communal
Simon Collenberg

Vischnaunca
Tujetsch

Cussegl da vischnaunca
2020/2023

Protocol dil cussegl da vischnaunca Tujetsch

Nr. 18-2020/23 dils 11 da matg 2022

Protocol dil cussegl da vischnaunca Tujetsch

Nr. 18/2020/23 dils 11 da matg 2022

allas 20.00 uras entochen allas 22.10 uras ella Sala Cristalla a Sedrun

Presidi:	Sabrina Flepp	
Actuara:	Corina Flury	
Dumbravuschs:	Simon Beer e Cyril Steiger	
Presents:	11 cusseglierAs, total 11 votantAs (<i>absolut pli 6</i>)	
Aspectaturs:	3	
Cusseglers/as:	Simon Beer, Rueras Gebharda Berther, Rueras Toni Cathomen, Rueras Otto Curschellas, Sedrun Patric Deragisch, Gionda Sabrina Flepp, Sedrun	Guido Friberg, Sedrun Andri Giossi, Sedrun Ignazi Monn, Sedrun Reto Schmid, Sedrun Cyril Steiger, Zarcuns
Suprastonza:	Martin Cavegn, president communal Renato Decurtins, genau Nicole Giossi, geraua	Guido Monn, genau Daniel Schmid, genau
Cumissiu da gestiu:	Baseli Huonder, cumissiu da gestiu Severin Solèr, cumissiu da gestiu Primus Deragisch, cumissiu da gestiu	
Officials	Simon Collenberg, menader center communal Judith Decurtins, contabilista Adrian Deragisch, menader menaschi tecnic Giusep Decurtins, president dil cussegl d'administraziun energia alpina Ciril Deplazes, meinafatschenta energia alpina	
Perstgisas:	Arno Berther, cusseglier da vischnaunca	

Tractandas:

1. Avertura
2. Approbaziun dil protocol nr. 17 dils 6 d'avrel 2022
3. Project archiv cultural Tujetsch – contribuziun unica
4. Rendaquens 2021
 - a) Vischnaunca Tujetsch
 - b) energia alpina
5. Orientaziuns
6. Varia

1. Tractanda Avertura

Sabrina Flepp, vicepresidente dil cussegl da vischnaunca:

«Cultura ei permanentamein en in process e svilup – tut tenor la populaziun, mintga singul, semida quella – tut tenor il viver sefuorma ella auter ni svanescha. Il destin dalla cultura dependa dil carstgaun dil liug – magari mo da singuls. Singuls promovon – singuls destrueschan.»

Quellas lingias sur dalla cultura haiel jeu anflau sin la pagina dil Forum cultural.

Dapi igl onn 1999, pia avon la midada dil niev tschentaner exista l'idea d'in archiv cultural. – Mia vegliadetgna da quei temps eran giuvens 11 onns.

E sch'jeu patratgel anavos tgei ch'ei tut mo gia schabegiau dapi lu – capeschel jeu era il basegns dad in tal baghetg.

Grazia da contribuziuns privatas e dad instituziuns e surtut muort il relasch dil Norbert Berther, che ha viviu e rimnau massa da nossa cultura tuatschina, ei la realisaziun d'in archiv cultural vegnida pli e pli concreta. Questa sera havein nus da decider sur d'in credit a-fonds-perdu en la valeta dad in miez milliun.

La secunda fatschenta da questa sera ei l'informaziun e l'approbaziun dils rendaquens dalla vischnaunca Tujetsch e dall'energia alpina digl onn 2021.

Ina interessanta investa dat la suprastanza communal el rapport annual. Jeu creiel ch'ins astga admetter ad els ed a tuts pertuccai en caussa in grond engraziament e compliment per la lavur prestada.

Il quen 2021 ei buns, buca dapli e buca dameins. Jeu creiel ch' ins astga di ch'ei mondi aunc bein cun nossa vischnaunca – il mument.

Dapi mia entschatta cheu el rudi dil cussegl da vischnaunca ha ei num: „Nus main ancunter plé strètgs tiams!“ Jeu creiel che quella construcziun vegn pli e pli concreta ils proxims onns. Quei meins vegn a mussar a nus co ei va vinavon, oravontut cun la sanaziun ed engrondaziun dil bogn. Ina dallas damondas centralas ei segir quella dalla facultad netta per habitont. El quen actual ei quella tier frs. 7546.00 per habitont, mo co vesa quella cefra ora suenter la sanaziun ed engrondaziun dil bogn? Vegn il cantun a stuer intervegnir? Ins sa quintar ora sur il polisch ed ughegiar prognosas, mo co ei vesa ora propi sa mo il temps rispunder.

Ei vegn adina puspei a dar expensas extraordinarias e nunprevedidas, sco per exempel donns da malauras.

Nus havein giu bia buns onns cun fetg buns quens, ussa meina la via nus forsa encunter meins buns onns.

In cun l'auter e buca in encunter l'auter vegn ad esser la devisa. Naturalmein vegnan ils meinis a restar differents, mo ei vegn era a dar egl avegnir sligiazions e cumpromiss.

«Ensemen essan nus fermes»

Ina politica sauna nua che mintgin da nus astga s'exprimer e purtar ses meinis vegn era ad esser el futur ina impurtonta petga.

Pil decuors da quella seduta, supplicheschel jeu da risguardar il regulativ da fatschenta.

2. Tractanda Approbaziun dil protocol nr. 17 dils 6 d'avrel 2022

Il protocol nr. 17 dils 6 d'avrel 2022 vegn approbaus unanimamein.

3. Tractanda Project archiv cultural Tujetsch – contribuziun unica

Presentaziun dalla tractanda entras Martin Cavegn, president communal:

Mo tgi che sa tgei ch'ei schabegiau el passau e capescha il present sa far bunas decisiuns pil futur. Igl archiv cultural segirescha la savida dil vargau, quei ei impurtont. Cun quei project vegnin nus da mantener la savida.

El messadi ed era a caschun dalla sera d'informaziun ei il project vegnius presentaus el detagl. Bugen mond el jeu denton aunc en sin dus treis puncts impurtonts. Il menaschi digl archiv cultural tgamuna ed organisescha il Forum cultural. Occurrenz ha cumpleinamein dil Forum cultural da financiar. Plinavon ha il Forum cultural da surprender ina cumpart da frs. 10'000.00 dils cuosts annuals. La vischnaunca finanziescha ils cuosts annuals ella summa da frs 14'000.00. Quella summa cumpeglia ils cuosts d'archivar, sco era ils cuosts per taxas, assicuranzas ed il manteniment

La finanziaziun secumpona ord treis parts. Ina impurtonta contribuziun ei il relasch da Norbert Berther. Jeu admittel in engraziel fetg ad el per quella generusa donaziun en favur da nossa cultura. Vitier vegnan diversas donaziuns, aschia ch'ei seresulta ina summa totala da frs. 539'000.00. Sco secunda part dalla finanziaziun vegn la contribuziun dalla vischnaunca cun frs. 500'000.00 vidlunder. La part restonta da frs. 588'000.00 finanziescha il Forum cultural cun contribuziuns da privats ed instituziuns.

Sco patrun da construcziun cumpara il Forum cultural. La vischnaunca surdat il sulom en dretg da baghegiar. Igl ei previu ch'il baghetg vegn surdaus alla vischnaunca cura che tal ei construius alla fin. Sin fundament da quei model eisi pli sempel da recaltgar donaziuns. Sche la vischnaunca cumparess sco patrun da construcziun, fuss quei bia pli grev.

Daco sustener quei project? Sper ils motivs menziunai ei la plivaleta che la vischnaunca genescha cun quei project da menziunar. La vischnaunca presta ina contribuziun unica da frs. 500'000.00 e retscheiva suenter in object ella summa da frs 1.6 milliuns. Tut en tut retscheiva

ella aschia ina summa da frs 1.1 milliuns. Damai ch'igl architect Gion Antoni Caminada ha sviluppu i gl object, ei quei in ulteriur ferm motiv da sustener quei project. Il Forum cultural ha saviu perschader i gl architect remarcabel e cun renum naziunal da realisar in project tier nus. Igl archiv cultural ei pia buca mo in object per deponer, conservar e presentar material cultural, mobein era in baghetg cun ina filosofia davostier ed in'attracziun

Actualmein ei la Viafier Matterhorn-Gotthard vid finalisar il project per la sanaziun dalla staziun da Sedrun. El rom da quei project eisi previu da sanar la punt dil Drun. La viafier era dil meini che la vischnaunca ha da surpender ils cuosts dils sutpassadi dalla punt che meina si Pitgmun da rodund frs. 250'000.00. Cun ina fotografia digl onn 1916 ord i gl archiv havein nus denton saviu mussar si ch'il trutg che meina si encunter Cungieri era gia existents avon che las lingias dil tren. Cheutras sto la punt ch'ei vegnida baghegiada entras la Viafier Matterhorn-Gotthard era vegnir sanada entras quella. La vischnaunca spargna aschia frs. 250'000.00. La savida dil vargau ha gidau nus el present.

Il project ei madirus, ei il dretg mument sin meisa ed els dretgs mauns. La suprastonza propona da conceder la contibuziun unica da frs. 500'000.00, da conceder il dretg da baghegiar e da stipular ina cunvegna da prestaziun e menaschi cul Forum cultural Tujetsch.

Debatta d'entrada:

Otto Curschellas, cusseglier da vischnaunca:

Tier la sera d'informaziun ch'ei stada fetg interessanta, han ins udiu con impurtonts ch'igl archiv cultural ei per l'ierta culturala e historia da nossa vischnaunca. La Val Tujetsch ha ina nundetga rihezia culturala e quei stuein nus mantener vinavon.

Era han ins saviu schar perschader con fetg ch'il volumen da rauba ei carschius ils davos onns. Bia rauba schai aunc entuorn en scatlas da bananas, cunquei ch'ei maunca plaz.

L'idea d'in project per in archiv cultural ei pli che 20 onns veglia ed ussa, grazia ad ina generusa donaziun savein nus finalmein realisar quel. Ei fuss i gl εμπrem baghetg che vegness baghegius per quei intent el cantun Grischun.

Cugl architect Gion Antoni Caminada eisi gartegiau al Forum cultural d'engaschar ina persuna fetg enconuschenta sil sectur dall'architectura. Siu project ha perschuadiu ed el numna siu project ni casa ni clavau, mobein archiv cultural. Ei duei simbolisar ina trucca da scazis. La cultura duei viver ed esser accessibla per tuts e buca archivada en tschalers pauc envidonts.

Cun realisar i gl archiv cultural dein nus il dign spazi che nossa ierta culturala mereta. Perquei sai jeu sustener cumpleinamein la proposta dalla suprastonza communal.

Gebharda Berther, cussegliera da vischnaunca:

Ord il messadi san ins intervegnir detagliadamein sco il project digl archiv cultural ei concepius sco era tgei funcziun e muntada ch'el ha per la vischnaunca da Tujetsch e la relaziun denter la vischnaunca Tujetsch ed il Forum cultural Tujetsch. Medemamein ein ils cuosts annuals che vegnan reparti inton sil Forum cultural e la vischnaunca indicai. Vinavon ha la vischnaunca mess si ina convegno da prestaziunche regla las activitads ch'il Forum cultural Tujetsch ei obligaus da porscher, vul dir il program da lavur 2021 - 2025. Persuenter retscheiva il Forum cultural ina contribuziun annuala da frs. 10'000 dalla vischnaunca.

Jeu sun dil meini ch'in baghetg per igl archiv cultural ei segirafranc giustificaus e fuss ina supplementara purschida, ina attracziun per la populaziun indigena, nos hosps e per las proximas generaziuns. El ver senn dil plaid in scazi persistent per nossa vischnaunca. Cun la contribuziun unica da frs. 500'000.00 dalla vischnaunca sai jeu s'accordar. Aschia in baghetg lai reviver il passau, dat perdetga da nos perdavons, ei in liug da sentupada, d'occurrentas culturalas sco era da scolaziuns. Sco da di in tresor cun ina massa scazis e valurs da nossa biala Val Tujetsch.

Quei che pertucca la finanziaziun, sustegnel jeu la proposta dalla suprastanza communal da conceder la summa da frs. 500'000 al Forum cultural, denton mo cun la resalva, respectiv la cundiziun che la finanziaziun restonta da ferm in miez milliun seigi segirada. Quei ch'ei era francau ella proposta dalla suprastanza. Quella cundiziun seresulta probablamein ord experientschas fatgas cun autras fatschentas, nua ch'il cussegl da vischnaunca ha repetidamein giu da conceder credits supplementars.

Tractaziun:

Negins votums.

Votaziun:

a) Il cussegl da vischnaunca decida unanimamein da conceder ina contribuziun unica (a-fonds-perdu) da frs. 500'000.00 al Forum cultural Tujetsch per la construcziun dil baghetg «Archiv cultural Tujetsch», quei denton mo sut la cundiziun che la finanziaziun restonta ei segirada.

La fatschenta vegn aunc suttamessa al referendum facultativ (art. 17 alinea b).

b) Il cussegl da vischnaunca decida unanimamein da conceder in dretg da baghegiar al Forum cultural Tujetsch per la parcella nr. 810 entochen ils 31 da december 2032 e d'approbar il contract da servitut corrispudent.

c) Il cussegl da vischnaunca decida unanimamein da stipular ina cunvegna da prestaziun e menaschi cul Forum cultural Tujetsch el senn da capetel 5 dil messadi.

4. Tractanda Rendaquens 2021

a) Vischnaunca Tujetsch

Martin Cavegn, president communal:

En vischnaunca regia in'atmosfera beinvulenta, positiva ed aviarta. Quei havein nus era astgau observar oz tier nies viadi da collaboraturs. Igl engaschi ei grond. Ei vegn luvrau fetg e davos mintga cefra el quen annual sesanfla in'actividad. Jeu lessel mussar in per fotografias che han creau egl onn vargau emoziuns e dattan enquala impressiun da nies agir:

- Il concert da gospel da Nadal ha dau grondas discussiuns en suprastanza. Entochen il davos essan nus sedecidi dad ir en la resca e porscher als convischins e hosps recreaziun culturala malgrad la situaziun da corona.
- Era tier il tscheiver han ins ditg ponderau co e sche nus dueien in summa organisar in til. Las restricziuns ein vegnidas abolidas cuort avon il tscheiver e nus havein saviu guder in bi til e star da cumpignia. Quei ei stau in legreivel di per affons e carschi.
- La nova punt ella Val Mila muossa la buna e stretga collaboraziun dalla vischnaunca cun nos purs.
- Fetg bia lavur vegn exequida entras il menaschi tecnic e quei cun buna qualitad. Quei ei in bien team da lavur, nua ch'era il clima da lavur constat. Quei maletg muossa lavurs ch'ei seresultadas ord las malauras che han caschunau e caschunan vinavon bia cuosts.
- Tujetsch VIVA cultura, il museum la Truaisch ed il Forum cultural Tujetsch han enrihau igl onn 2021 cun divers events.
- Bia lavur vegn era impundida per integrar ils affons e giuvenils en la politica ed el menaschi dalla vischnaunca. Cheu essan nus battastradas ed essan spannegiai co quei se cumprova e sesvilupescha.

Quei ein stai in per investas el mintgadi dalla suprastanza e dils conluvrers dalla vischnaunca.

Jeu astgel presentar a vus in bien rendaquen cun las suandontas cefras indicativas:

- Gudogn da frs. 509'949.00
- Investiziuns nettas da frs. 1'864'874.00

- Cashflow da frs. 1'961'533.00, las investziuns nettas ein cuvretgas cun il cashflow.
- Emprests da frs. 7'000'000.00
- Facultad netta: frs. 9'478'145.00
- Facultad netta/habitont frs. 7'546.00

Igl ei necessari da capir il context dallas cefras indicativas e veser tgei che stat davos. Nus stuein haver curascha da far las investziuns necessarias, naturalmein cun la precauziun necessaria.

Tier las cudischaziuns specialas s'auda ina remessa da frs. 700'000.00 pil Bogn Sedrun che nus havein decidu da far suenter ch'in casflow da frs. 1.9 milliuns ed in gudogn da rodund frs. 1.7 milliuns ein seresultai. Plinavon havein nus decidu da far in'attribuziun supplementara al fond per promover il svilup economic. Aschia che quel ei ussa emplenius cun la summa maximala da frs. 300'000.00.

Sut ulteriuras cudischaziuns specialas havein nus mussau ora ils donns da malaura. Cheu eisi explicit da menziunar ch'ei vegn cudischau cura ch'il daner vegn en e cura ch'el va ora. Ei sa buca vegnir cudischau lu cu ils cuosts ni ils dabiens vegnan caschunai, quei fuss memia complex.

Tenor las prescripziuns da HRM2 astgein nus dapi igl onn 2017 buca pli far amortisaziuns supplementaras, aschia ch'ei resta mo pli l'opziun da far remessas.

Nus savein era puspei far persenn la differenza denter il preventiv ed il quen. Cun budgetar precaut, sedattan quellas differenzas positivs.

Jeu vi buca vegnir pli liungs, il quen ei fetg detagliaus e bia informaziuns ein d'anflar ell'annexa.

Primus Deragisch, president dalla cumissiun da gestiun:

La cumissiun da gestiun ha priu serius sia incumbensa da controllar e d'examinar tut las spartas dall'administraziun communal ed il menaschi finanziel dalla vischnaunca Tujetsch. La revisiun dil quen ei succedida ils 31 da mars ed igl 1 d'avrel 2022, e quei sco usitau entras il biro da fiduziari Confidar SA Glion. Plinavon ei la cumissiun da gestiun era incumbensada da reveder il quen annual dil Corp da pumpiers Sursassiala. Quella revisiun ei vegnida fatga ensemen cun las vischnauncas vischinontas ils 15 da mars 2022.

Ultra da quei ha la cumissiun da gestiun era examinau tut las autras incumbensas adossadas durant igl onn da fatschenta 2021.

Aschia havein nus era inspectau e controllau ils 1 da fevver 2022 ils pagamenti da sustegn en connex cun ils credits da Covid19. Total ei vegniu impundiu ina summa da frs. 127'606.00 e susteniu cheutras 30 interpresas indigenas. Il credit concedius dil cussegl da vischnaunca muntava a frs. 161'908.00.

Ils 25 d'avrel ha giu liug ina seduta comunabla cun la suprastanza communal nua che nus havein repassau il quen e discussiunau differents affars ch'eran buca dil tut entelgeivels.

Era uonn san ils responsabels puspei rapportar d'in legreivel e bien quen 2021. Il gudogn brut avon che scriver giu (cashflow) munta a rodund frs. 1.96 milliuns. Aschia san duas remessas puspei vegnir fatgas, frs. 700'000.00 per il bogn e plinavon frs. 500'000.00 per igl archiv cultural, e la finfinala resta, suenter haver aunc fatg las amortisaziuns obligadas, in bi gudogn schuber da frs. 509'000.00.

Entgins puncts ord il quen 2021 meretan nossa menziun:

Las obligaziuns finanzialas a liung termin ein restadas sin il nivel digl onn 2020.

Las lavurs en connex cun las malauras digl atun 2020 han caschunau alla vischnaunca cuosts da biabein frs. 700'000.00.

Il surpli da cuosts tier l'administraziun communal dils davos onns ei semegliants ad autras vischnauncas cumparegliablas cun Tujetsch, denton ein quels cuosts tuttina sin ault nivel.

Economisaziun dil rumien: Quella posiziun caschuna adina dapli cuosts alla vischnaunca. Cheu fuss eventualmein da far ponderaziuns co saver sminuir cuosts, seigi quei cun reducir il temps d'avertura, ni era far midadas tier la rimnada da cartun che sa vegnir deponius gratuitamein, che caschuna denton dapli cuosts. Era cheu ei il regulativ da taxas els onns e basegna urgentamein remedura.

El decuors digl onn 2021 ei era vegniu concediu in credit supplementar da frs 2'800.00 per il film da musica cun Chelsea Fontenel. Pigl onn 2022 ei previu ina summa da frs. 5'000.00 per Chelsea sco ambassadura per Tujetsch. Tenor il meini dalla cumissiun da gestiun ei quei causa da SDT e buca dalla vischnaunca. Cheu seporscha segiramein la pussevividad da sustener nos talents indigens.

Malgrad il temps incerts duront la pandemia da Corona ein las entradas da taglia da personas naturalas era stadas igl onn 2021 sil medem nivel sco igl onn 2020. In grond augment san ins registrar tier la taglia da midada da maun.

Mirond anavos sin igl onn vargau, nua che la tematica da Corona dominava cun la situaziun malguessa, essan nus mitschai detg pulit. Pandemias vegnan senza vegnir clamadas e laian buca cumandar da tgei tip da virus nus havein da sedustar. Pign e grond, giuven e vegl sa vegnir taccaus.

Strusch che nus havein astgau trer flad in tec pli lev, vegnin nus mintgadi cuvretgs en entras medias e pressa sur dalla sgarscheivla uiara en la Ucraina. Strusch capeivel che talas uiaras vegnan el temps dad oz, il 2022, aunc instradadas.

Ils maletgs dils loghens da cumbat, marcaus e vitgs bumbardai, la tema dil pievel pertuccaus, ils blessai, ils morts, carstgauns che han piars schubertut, famiglias scarpadas ina ord l'autra, maletgs da sgarschur, els laian anavos nus cun in schliet sentiment. Sentiments era da solidaritad cul pievel murdergiu e violau, compassiun, tema ed incerteza. Tgei far? Co gidar?

Quella realitad criua fa vegnir nus pensivs e nus vegnin pertscharts con falometers e fleivels che mintgin da nus ei sch'el havess da vegnir en quella situaziun. Lein sperar che quella uiara prenda beingleiti ina fin.

La cumissiun da gestiun admetta in cordial engraziament alla suprastanza communal, a tuttas autoritads e cumissions sco era a tuttas colluvreras ed a tuts colluvrers dalla vischnaunca Tujetsch per lur engaschi. In grond engraziament alla contabilista Judith Decurtins per sia cumpetenta e buna lavur.

Nus proponin a vus preziasas cusseglieras e cussegliers d'aprobar il quen dalla vischnaunca Tujetsch per igl onn da gestiun 2021 e da dar scarica alla suprastanza communal, sco era als ulteriurs organs responsabels ed all'administraziun communal. Engraziel.

Debatta d'entrada:

Otto Curschellas, cusseglier da vischnaunca:

Il mument ha la vischnaunca da Tujetsch bunas finanzas. Il quen annual sco el ei vegnius presentaus ei denton strusch aschi buns cumparegliau cul quen annual da 2020. Il grad d'atgna finanziaziun, il schinumnu cashflow, figurava el quen annual 2020 aunc tier frs. 3.4 milliuns. El quen annual 2021 munta quel mo pli a rodond frs. 2 milliuns.

Ina raschun ha la suprastanza schon declarau el messadi – numnadamein ils cuosts caschunai dallas malauras digl october 2020 en la summa da varga frs. 0.5 milliuns. In'otra raschun ei che la Viafier federala ha giu da pagar suenter igl onn 2020 per la concessiun da duvrar l'aua el tunnel da basa e quei per treis onns. Era cheu havein nus ina differenza da frs. 0.5 milliuns tier las entradas.

Cun dar ora in miez milliun dapli e sin l'otra vart registrar in miez milliun pli paucas entradas, seresulta allura ina differenza da frs. 1.0 milliuns che mauncan el quen annual 2021.

Ils davos onns ha la vischnaunca da Tujetsch contonschiu in cashflow denter frs. 2.0 milliuns e frs. 3.4 milliuns. Quels rodond frs. 2.0 milliuns schaijan pia aunc en la rama dils davos onns.

Quei ch'ei positiv tier il quen annual 2021 ei che la pandemia ha buca giu in'influenza negativa sin las entradas dalla taglia. Tier la taglia communal schaijan las cefras en la rama dils davos onns. Persuenter ha ei dau in legreivel augment tier la taglia speciala e quei grazia allas entradas supplementaras da varga frs. 300'000.00 tier la taglia da scumiada da maun.

Ils proxims temps spetgan grondas investiziuns sin la vischnaunca. E cheu vegn ei ad esser decisiv tgei cashflow la vischnaunca sa recaltgar. Pia vegnan las investiziuns ad esser dependantas dils gudogns dils proxims onns.

In'impurtonta cefra indicativa ei la facultad netta per habitont. Sco menziunau el messadi ha la vischnaunca ina facultad netta per habitont da frs. 7'546.00. Quella cefra vegn taxada dil cantun sc'ina vischnaunca cun bunas finanzas.

Detg cun auters plaids sa la vischnaunca da Tujetsch prestar els proxims onns ulteriuras investiziuns. Naturalmein cun examinar e tractar mintga investiziun els gremis cumpetents.

Tractaziun dil quen da gudogn e sperdita:

3132.00 Indemnisaziuns da cussegliaiders

Gebharda Berther, cussegliera da vischnaunca:

Sco indicau setracta ei cheu dad in'analisa pertuccont tiaratriembel dalla casa da scola. Con savens eisi necessari da far da quellas analisas?

Guido Monn, genau:

L'analisa ei prescetta sch'ins ha l'intenziun da far sanaziuns ni midadas vid il baghetg. La renovaziun dalla casa da scola ei gia actuala dapi treis onns. Ord quei motiv havein nus incaricau da far ina analisa. Igl ei semussau che las mesiras ch'ei d'instradar en cass d'ina sanaziun cumpleina dalla scola ein gravontas. Tier ina renovaziun moderata eisi buca necessari da metter entuorn las mesiras.

3144.00 Manteniment baghetgs

Otto Curschelas, cussegliaer da vischnaunca:

Sco descret el messadi setracta quei da mesiras da radon. Ein tut ils baghetgs dalla vischnaunca vegni controllai?

Guido Monn, genau:

Las mesiras ein vegnidat fatgas en scola e tier il Bogn Sedrun. Quei ei era succediu el rom dils projects da sanaziun planisai. En scola havein nus era giu da prender certas mesiras. Quellas eran mo pintgas ed ein gia vegnidat liquidadas.

3810.00 Cuosts extraordinaris

Otto Curschelas, cussegliaer da vischnaunca:

Ils cuosts extraordinaris ein seresultai muort ils donns da malauras. Ton sco jeu sundel informaus ein quellas lavurs aunc buca terminadas. Con aults ein ils cuosts che spetgaun aunc nus en caussa e con ditg va ei entochen che las lavurs ein terminadas?

Martin Cavegn, president communal:

Quei ei correct, las lavurs ein aunc buca terminadas.

Per las vias d'uaul retscheiva la vischnaunca igl onn 2022 ina restituziun ella summa da frs. 105'000.00, per las ovras da protecziun retscheiva ella ina summa da frs. 134'000.00. Ils cuosts totals seresultai entras las malauras muntan a frs. 1.7 milliuns. Suenter las contribuziuns totalas da rodund frs. 600'000.00 restan cuosts per la vischnaunca da rodund frs. 600'000.00. Nus sperein che tals eveniments serepetien buca pli e pli stedi. El futur vegnin nus a far mintg'onn temessas per donns da malaura ella summa da frs. 200'000.00.

7301 Economisaziun dil rumien

Guido Friberg, cusseglier da vischnaunca:

Tier l'economisaziun dil rumien seresulta ina sperdita da frs. 38'000.00 per la vischnaunca. La reserva ella finanziaziun speciala ei cunquai duvrada si. Quei post duess denton a liunga vesta purtar sesez ed ils cuosts vegnir pagai entras ils caschunaders. Ei croda si ch'ils cuosts da transport e las taxas dalla regiun ein carschi? Las entradas ein denton restadas tuttina. Sch'ils cuosts creschan eisi era necessari d'augmentar las taxas per dismetter il rumien. Jeu sun cunscients che quei ei in heicli tema. Quels che caschunan ils cuosts duein surprendre ils cuosts e cunquai pagar las taxas persuentar.

Martin Cavegn, president da vischnaunca:

Quella discussiun havein nus era giu cun la cumissiun da gestiun. In grond punct ei segiramein stau il PET. Entochen da cheu vegneva ina firma gratuitamein per ils gronds sacs blaus da PET. Quei ei semidau cura che nus havein entschiet a rimnar il PET cul sistem da molocs. Per svidar e transportar naven il PET eisi stau necessari da surdar quella incarica ad ina outra firma che tschentava ussa quen per quei survetsch. Nus havein gia reagau en caussa - il PET vegn puspei rimnaus sco entochen dacheu e buca els molocs.

Ils cuosts ein era s'augmentai muort la dimessa dil cartun. Cunquei che la dimessa ei gratuita, dismettan firmas per part in grond quantum cartun. In εμπrem pass havein nus gia fatg en caussa. Per buca stuer midar ora memia savens las muldas, havein nus cumprau ina pressa e vegnin aschia a rimnar treis ga dapli cartun en ina mulda. Nus essan vid encurir sligaziuns. L'idea ei da caschunar pli paucs cuosts e buca dad alzar las taxas.

4250.01 Recav ord l'energia da concessiun ORA

Guido Friberg, cusseglier da vischnaunca:

Il preventiv preveda cheu ina entrada. El quen ei denton buca cudischau enzatgei. Tgei ei il motiv?

Martin Cavegn, president communal:

Entras la nova strategia luvrada ora cun l'energia alpina, ha ei dau entginas midadas tier ils contos. Niev ein quellas entradas sut il conto 9505.

Tractaziun dil quen d'investiziuns, dalla bilanza, dalla circulaziun dils mieds finansials e dils credits supplementars e dall'annexa 2021:

Ei dat neginas damondas ed objecziuns.

b) energia alpina

Giusep Decurtins, president dil cussegl d'administraziun dall'energia alpina.

Jeu less haver engraziu al cussegl da vischnaunca ch'il meinafatschenta Ciril Deplazes ed jeu survegnin il plaid per presentar il quen da gestiun 2021 dall'energia alpina. Era igl onn vargau essan nus stai cunfrontai cun la pandemia che ha menau l'entira Svizra en ina situaziun hanada e purtau grondas sfidas a nus tuts. Igl onn vargau ei staus fetg pretensius cun grondas fuolas da lavur e dad in mument sin l'auter ina extrema volatilitad dalla fiera dall'energia. Cun plascher astgein nus presentar oz in fetg bien onn da fatschenta 2021. Cun ina sviulta da frs. 9'514'158.00 havein nus contonschiu in cashflow da frs. 2'663'022.00. Il gudogn schuber munta a frs. 1'565'547.00. Igl onn 2020 havein nus purschiu als clients d'energia ina reducziun sil prezi da 10%. Igl onn vargau havein nus susteniu exepziunalmein ils menaschis turistics pertuccai dalla pandemia cun ina summa da total frs. 78'615.00. Quei tenor la medema clav sco la vischnaunca. Il cussegl d'administraziun dall'energia alpina ei satisfatgs dil contonschiu e che tut ha funcziunau aschi bein senza gronds disturbis. Nus essan fetg cunscients dil fetg bien spért da lavur da nos collaboraturs. Mo aschia eisi pusseivel da vegnir tier aschia in resultat. Ei vegn fatg tut il pusseivel per in provediment segir ed ina optimala execuziun dallas lavurs d'installaziuns electricas cun buna qualitat.

Il cussegl d'administraziun ei era responsabels per la strategia. Mintga treis onns vegn quella definada da niev e mintga onn vegn mirau co nus stein. Aschia havein nus mirau atras quella igl onn vargau en duas etappas. Ina emprema a Tumein tier la Rhienergie SA, nua che nus essan vegni envidai da prender investa dil pli grond indrez fotovoltaic a Favugn. Ina secunda part ei succedida cheu tier nus en casa communal. Nus havein giu sustegn d'in coach specialisus sin il sector d'energia. Andreas Beer dalla firma Alevor GmbH da Zernez. Il resultat da quels dis ei che l'energia alpina seconcentrescha e pren en mira il suantont:

- Provediment segir d'energia per la clientella
- Purschida da plazzas da lavur lucrativas ed interessantas
- Cumpetenza globala sin il sector d'energia

- Agir dinamic, proactiv ed orientaus egl avegnir
- Ferm engaschi regional e purschida da plivalur

Il detagls ein descrets sin pagina 8 dil rapport da gestiun. Quel vegn tarmess en mintga casa da per che la populaziun sappi s'informar sur dil curriu e passau.

Ei s'auda a mi dad engraziar al meinafatschenta Cyril Deplazes ed agl entir team dall'energia alpina per siu grond engaschi, la buna qualidad da lavur e la loialitad enviars l'interpresa. Era a nossa clientella ed a nos partenaris admettein nus in grond engraziament per la confidanza e l'attaschadad permanenta enviars l'energia alpina. Ei s'auda era a mi persunalmein d'engraziar als commembers dil cussegl d'administraziun per las bunas discussiuns e decisiuns. In special engraziel fetg a nies president communal che procura per buns ligioms cun la suprastanza communal ed informescha dafertontier dils fatgs dall'energia alpina. Buca embli dar lessel jeu dad engraziar als uffecis ed allas instanzas politicas en nossa vischnaunca per la buna collaboraziun. Il cussegl d'administraziun dall'energia alpina ha tractandau ils 7 d'avrel 2022 il quen annual 2021 per mauns dalla suprastanza communal. Ils 20 d'avrel 2022 havein nus astgau presentar quel alla suprastanza communal nua che quel ei vegnius approbaus. L'energia alpina vegn vinavon a sedar tutta breigia per buna lavur ed in bien resultat finanziel.

Ciril Deplazes, meinafatschenta dall'energia alpina

Impurtont ei che nus havein puspei giu in fetg bien cashflow e quei malgrad in buca aschi bien onn hidraulic tier nus. Tier la ORA eis el denton staus buns. Las entradas tier installaziuns, planisaziun e stizun ein bein idas anavos, mo il medem mument ein era las expensas per material sereducidas aschia ch'ei seresulta in fetg bien onn per la sparta d'installaziun. Il gudogn schuber cun frs. 1.5 milliuns ei in dils gronds che nus havein astgau registrar ils davos onns. Tier las impurtontas cefras indicativas il suandont: Entochen fin 2021 havevan nus plascher sche nus astgaven vender bia energia a nossa clientella, quei ei uonn denton buca pli aschia, cunquei che nus cumprein en pli car l'energia che quei che nus vendin vinavon ella. La sviulta tier l'atgna producziun ei sminuida per ca. frs. 190'000.00 en cumparegliaziun cun igl onn 2020. Visavi quei stat in plus da rodund frs. 50'000.00 tier la vendita dall'energia da concessiun e participaziun dall'ORA. Vitier vegnan aunc frs. 60'000.00 che van directamein alla vischnaunca. Cheu san ins far persenn ch'il bien quen ei buca mo vegnius fatgs cun la vendita d'energia, mobein era cun l'installaziun.

Il davos onns ei il prezi per l'energia per clients vegnius calculaus cun eruir la media dils cuosts tier la ORA, l'ovra Val Giuv e la cumpra dall'energia supplementara. Cheutras ei in prezi da ca. 6.00 entochen 7.00 raps/kwh seresultaus. 2023 mida quei cumplettamein. Sche nus calculain oz cun la medema metoda sedat in prezi da ca. 14.00 entochen 15.00 raps/kwh, pli u meins il dubel. La sfida ei che nus duvrein dapli energia igl emprem ed il davos quartal – da quei temps ei l'energia ca. 30%-40% pli cara. La ORA furnescha mo la mesadad dall'energia igl

unviern. Tenor la fiera actuala paga in'ovra che sto cumprar energia igl onn 2023 25.00 entochen 30.00 raps/kwh.

Sch'il prezi da benzin fuss carschius en la medema dimensiun sco l'energia, custass il liter ussa ca. 8.00 raps. Ils davos dis ei il prezi gest puspei carschius per 10%. Quei schai vid la malsegirtad dalla furniziun da gas. Sch'il gas vegn tschentaus giu, lu vegn l'energia fetg scarsa el'Europa.

La vasta reit dil provediment d'energia vegn egl avegnir pli pretensiusa dad administrar e manschar. Daniev vegnan indrezs fotovoltaics cun agen diever, indrez da cargar autos electricas ed adina dapli pumpas da calira installai. Ils dumbraders ein per gronda part gia remplazzai cun "smart meter". Pil mument dat ei discussiuns arisguard l'energia da quartier, quei che fa l'administraziun dalla reit aunc pli cumplicada. La liberalisaziun dils dumbraders vegn era discussiunada. Sin nossas remarclas en in scriver alla cussegliera federala Sommaruga havein survegniu risposta. Sin fundament dalla posiziun pretendel jeu ch'ils responsabels a Berna han buca capiu la tematica dallas ovras electricas. Ils indrezs fotovoltaics cun agen diever reducechan ils agens cuosts dalla reit, quei che va denton sin donn e cuost dils clients ch'ei buca en possess d'in tal indrez. Berna di denton che quei seigi buca correct, ei seigi necessari d'elavurar in auter sistem da tariffas.

Co sesvilupescha il prezi d'energia? Nus havein elavurau ina strategia eifer l'interpresa. Sche l'uiara va pli ditg – allura crescha il prezi. Priu il cass ch'ei vegn anflau ina sligiazion - vegn il prezi a sesbassar. Tier in'escalaziun sittass il prezi aunc pli ad ault. Vitier vegnan eveniments nunprevi che midan tut. Nus havein decidiu da vender e cumprar 50% il medem mument ed il rest individualmein. Quei vegn ad effectuar ch'il quen vegn buca pli ad esser aschi ulivaus sco entochen da cheu.

Nossas pli grondas rescas ein las suandontas: La dependenza dil turissem, la tschaffada Val Strem che nus havein buca pli saviu segirar ed ils aults prezis d'energia. Mo la pli gronda sfida ei dad anflar buns e qualificai luvriers. Vid quei stuein nus luvrar e quei fagein cun crear plazzas lucrativas.

Engraziel fetg al president Giusep Decurtins ed al cussegl d'administraziun sco era alla supra-
stonza communal.

Martin Cavegn, president communal:

Cun ina grafica havein nus empruau da visualisar las entradas ed expensas ord concessiuns d'aua ed entradas ord il hanletg dall'energia dalla vischnaunca. Dalla Viafier federala survegnin nus frs. 250'000.00, dalla KVR il tscheins d'aua che vegn fixaus dalla Confederaziun cun annualmein rodund frs. 1.5 milliuns. Plinavon obtenin nus dalla KVR concessiuns per las lingias ella summa da frs. 99'000.00. Interessant ei che la vischnaunca paga per l'energia da conces-

siun ina summa da frs. 83'000.00 alla KVR. L'energia da concessiun e participaziun lai la KVR lu ir vi all'energia alpina. L'energia sto pagar l'energia da participaziun che munta a frs. 545'000.00. L'energia alpina paga alla vischnaunca frs.135'000.00 pil dretg da nezegiar il terren sco era frs. 1 milliun participaziun dil gudogn (conderschida dil gudogn / 3.83% sin il capital agen e 20% dil cashflow). Vitier vegnan 60% dil gudogn entras hanletg dall'energia alpina sco era frs. 138'000.00 per il dretg da duvrar l'aua dabien alla vischnaunca. Totalmein generescha la vischnaunca rodund frs. 3.4 milliuns ord fatschentas cun aua ed energia. Quei ein las cefras da 2021.

Tier la direcziun dall'energia alpina dat ei midadas. Il president dil cussegl d'administraziun ha demissiunau sco president sin la fin dil zercladur 2022. Nus havein giu il cletg dad anflar dr. Claudio Deplazes sco successur. Plinavon havein nus vuliu cumpletar il cussel d'administraziun cun ina persuna indigena ecapabla en daomndas da baghegiar. Cun Guido Friberg havein nus anflau cheu la ideala persuna ed jeu engraziels fetg ad el.

A ti Giusep vala in grond e cordial engraziament per tiu grond engaschi enteifer ils davos 17 onns en favur dall'enegira alpina. Era vi jeu engraziar al Ciril che tgamuna cun bien maun quell'interpresa en temps ch'ei buca sempels e portan grondas sfidas.

Debatta d'entrada e tractaziun dil quen dall'energia alpina 2021:

Ei dat neginas damondas ed objecziuns.

Votaziun:

Il cussegl da vischnaunca:

a) approbescha unanimamein la prefinanziaziun ella summa da frs. 500'000.00 pil project archiv cultural ch'ei vegnida creada ord il gudogn resultau dil quen da gudogn e sperdita 2021. La prefinanziaziun va en favur dil project per la realisaziun d'in archiv cultural a Tujetsch;

b) approbescha unanimamein la prefinanziaziun ella summa da frs. 700'000.00 pil Bogn Sedrun ch'ei vegnida creada ord il gudogn resultau dil quen da gudogn e sperdita 2021. La prefinanziaziun va en favur dil project da sanaziun ed engrondaziun;

c) approbescha unanimamein l'attribuziun supplementara dalla summa da frs. 37'206.30 al fond per promover il svilup economic;

d) approbescha unanimamein il quen digl onn 2021 dalla vischnaunca da Tujetsch;

e) approbescha unanimamein il rapport da gestiun 2021 dalla vischnaunca Tujetsch;

f) approbescha unanimamein il quen e rapport da gestiun 2021 dall'energia alpina;

g) approbescha unanimamein l'utilisaziun dil gudogn dall'energia alpina ella summa da frs. 3'291'891.00 che preveda:

- ina conderschida alla vischnaunca Tujetsch: frs. 1'060'000.00;
- ina attribuziun allas reservas legalas: frs. 30'000.00;
- ed in transport sil niev quen dall'energia alpina: frs. 2'201'891.00;

h) decida unanimamein da dar scarica a tuts organs communal ed al cussegl d'administraziun dall'energia alpina.

Quella fatschenta ei suttamessa al referendum facultativ tenor igl artechel 17 lit. a dalla costituziun communal.

5. Tractanda Orientaziuns

Martin Cavegn, president communal:

Engraziel fetg al cussegl da vischnaunca per la confidonza demussada entras ils votms unanims. Nus vegnin vinavon a luvrar cun gronda premura e cumplein engaschi per nossa vischnaunca.

24 da matg 2022, tierz cussegl duront il matg

Il tema principal da quei cussegl ei il project dalla sanaziun dalla staziun dalla viafier a Sedrun. La Viafier Matherhorn-Gotthard ed ils planisaders ein pinai per lantschar las lavurs dil project da detgal. Ils responsabels spetgan sin nies consentiment en connex cun la surdada da nossa part per la planisaziun. En nos egls fa ei negin senn da dar in credit per la planisaziun sch'il project vegn lu buca sustenius. Quei ei il motiv daco che nus presentein igl entir project al cussegl.

10 da zercladur 2022, informaziun per la populaziun "Bogn Sedrun"

Quei di ha ina informaziun publica davart il project Bogn Sedrun liug.

15 da zercladur 2022, cussegl da vischnaunca

Quei di stat l'elecziun dils novs funcziunaris sin tractanda.

Radunonza da vischnaunca

A caschun dalla proxima radunonza da vischnaunca vegnan ils suandonts projects tractai: Bogn Sedrun, sanaziun dalla staziun dalla viafier a Sedrun ed ils novs statuts digl Uffeci funsil.

Resort Dieni

Igl ei aunc da sligiar ina pendenza avon che la damonda da baghegiar vegn inoltrada. L'ASA preveda da vender mintga combra dil hotel e dil hostel. Sco investur eisi pia pusseivel da cumprar singulas combras ed aschia esser cumparticipaus vid il gudogn entras schar vi las combras. Igl ei denton buca segir sche quei ei pusseivel en connex cun la lescha da secundas habitaziuns. Tier il hotel Acla da Fontauna ha la Dertgira administrativa lubiu quei sistem – l'organisaziun Helvetia Nostra ha buca tratg vinavon il cass. Tenor nus s'auda il coc dad in hotel denton en in maun, cheutier s'audan recepziun, ustria e stanzas da sedivertir e cun ca. 100 combras. Quei vegn uss sclariu. Nus tschintschein cheu da 400 unitads che savessen vegnir vendidas supplementarmein, pia ina impurtonta decisiun en connex cun la finanziaziun

Andermatt-Sedrun Sport AG

La parcella, nua ch'il resort ei planisau vegn transferida en ina nova societad. La vischnaunca ha il dretg sin ina cumpart adequata vid il gudogn da quei transfer. La fuorma ni l'altezia dalla participaziun vid il gudogn ei denton buca definida. Quei ei ussa caussa dalla suprastanza communal da luvrar ora quei contract.

Il cussegl d'administraziun secumpona niev dad 11 commembers. 6 personas ein da Vail Resorts, 2 personas dalla ASA, mintgamai ina persona dalla vischnaunca da Tujetsch ed Andermatt ed ina persona dalla corporaziun dad Andermatt. Jeu hai intervegniu d'augmentar il diember sin 13 commembers, cunquei ch'igl ei impurtont da salvar Pancrazi Berther en quei gremi. Sia gronda savida e siu engaschi ei fetg bein d'engrau el cussegl d'administraziun. Jeu hai plazzau quei giavisch, decidiu vegn denton da Vail Resorts.

Nicole Giossi, geraua:

First Responders Plus

Il zercladur 2020 ha la Regenza Grischuna fixau ina cunvegna cun l'organisaziun da salvament alpin Svizzer. Quell'organisaziun ei il "bratsch terrester" dil salvament Rega ed ella ei dependenta dad emprems gidonters sil plaz d'in accident ni d'ina malsogna anetga. En igl entir cantun Grischun duei vegnir creau ina spessa reit da rodund 350 personas sco first responders.

Avon che l'ambulanza ni il miedi arrivon sin il plaz ei il first responder la persuna che sa por-scher gl'emprem agid. Clamau vegn il first responder entras il clam d'urgenza 144.

En Val Tujetsch essan nus ussa vegni da metter ensemen ina grupp da 5 persunas che han gia la scolaziun ed ein prontas da sorprender il pensum da first responder.

Guido Monn, genau:

Sectur da baghegiar

Actualmein essan nus vid luvrar en divers loghens. Sco vus haveis saviu far persenn, havein nus entschiet cun las lavurs dil manteniment tier ils passapeis. Cheu supplicheschel jeu per empau pazienza. Nus empruein denton da terminar quellas lavurs ton pli spert.

Il camiun empau pli special che curescha el vitg ei vidlunder dad analisar la canalisaziun. Ei vegn priu si e documentau cun camera la canalisaziun. Il material vegn duvraus sco basa per remplazzar canalisaziuns el futur e la separaziun dad aua da canalisaziun e da meteo.

Vinavon havein nus surdau diversas lavurs en connex cun la via Dentervitgs e la via Cavorgia. La via Cavorgia sto vegnir serrada ed il traffic vegn menaus sur Nacla.

Sche vus haveis damondas en connex cun las lavurs, astgeis vus bugen s'annunziar tier igl uffeci da baghegiar.

Martin Cavegn, president da vischnaunca:

Engraziel fetg

Jeu less engrazia grondamein a Judith Decurtins per tut sia lavur. Menar il quen da vischnaunca ei ina gronda sfida che pretenda gronda exactadad. Ella fa quei exemplaric ed il luvrar ensemen cun ella ei adina fetg emperneivels.

6. Tractanda Varia

Gebharda Bergher, cussegliera da vischnaunca:

Dat ei novas informaziuns en connex cun ils fugitivs dalla Ucraina?

Nicole Giossi, geraua:

Nus havein survegniu la damonda, sche nus havessen plaz per fugitivs. Nus havein annunziat che nus savein metter a disposiziun l'anteriura casa da vegls cun far entginas adattaziuns ed amplificaziuns. Sco empem vegn ussa denton mirau che tut ils loghens ch'ei avon maun e pinai, vegnan emplen. Cura che tut quels objects ein pleins, vegn lu eventualmein la damonda concreta per prender si fugitivs a Sedrun.

Reto Schmid, cusseglier da vischnaunca:

Jeu hai gia inagada dumandau suenter pertuccont ils prospects da turissem per igl unviern e per la stad. Quels vegnan adina memia tard. Nus essan ussa era puspei avon la sesiun ed ei vegn damondas suenter il prospect. Co vesa quei ora, cu vegn quel?

Renato Decurtins, gerau:

Jeu hai buca ina concreta risposta. Igl ei buca sempel da survegnir las informaziuns necessai-
rias ad uras entras ils purtaders da prestaziun. Muort quella raschun va ei adina ualti ditg avon
che nus savein squitschar quei prospect. Quei ei ina fetg stentusa lavur.

actuara:

Corina Flury

vicepresidenta:

Sabrina Flepp

Vischnaunca
Tujetsch

Cussegl da vischnaunca
2020/2023

Protocol dil cussegl da vischnaunca Tujetsch

Nr. 19-2020/23 dils 18 da matg 2022

Protocol dil cussegl da vischnaunca Tujetsch

Nr. 19/2020/23 dils 18 da matg 2022

allas 20.00 uras entochen allas 22.00 uras ella Sala Cristalla a Sedrun

Presidi: Arno Berther
Actuara: Corina Flury
Dumbravuschs: Simon Beer e Cyril Steiger
Presents: 11 cusseglierAs,
total 11 votantAs (*absolut pli 6*)
Aspectaturs: 13

Cusseglers/as: Arno Berther, Surrein
Simon Beer, Rueras
Gebharda Berther, Rueras
Toni Cathomen, Rueras
Otto Curschellas, Sedrun
Patric Deragisch, Gionda
Sabrina Flepp, Sedrun
Guido Friberg, Sedrun
Ignazi Monn, Sedrun
Cyril Steiger, Zarcuns
Reto Schmid, Sedrun

Suprastonza: Martin Cavegn, president communal
Renato Decurtins, genau
Nicole Giossi, genau
Guido Monn, genau

Cumissiu da gestiu:
Primus Deragisch, cumissiu da gestiu
Severin Solèr, cumissiu da gestiu

Officials
Simon Collenberg, menader center communal
Simon Caduff, menader uffeci da baghegiar
Giachen Caduff, collaboratur uffeci da vischnauncas
Gion Hosang, meinafatschenta Bogn Sedrun

Perstgisas:
Daniel Schmid, genau
Baseli Huonder, cumissiu da gestiu

Tractandas:

1. Avertura
2. Project Bogn Sedrun – credit d'impegn per la sanaziun ed engrondaziun
3. Orientaziuns
4. Varia

1. Tractanda Avertura

Arno Berther, president dil cussegl da vischnaunca:

Il cussegl ha da tractar oz ina impurtanta ed eminenta fatschenta – il credit da sanaziun ed engrondaziun dil bogn. Eminent pertgei che nus havein sco vischnaunca mai aunc decidu davart in credit aschi ault. Eminent pertgei ch'ina tala expensa ligia e restrenscha la vischnaunca, ina gronda part dils mieds e dallas resuras communalas duein numnadamein vegnir investai en quei project. Ed eminent era pertgei ch'il bogn ei naven dils onns 70 ina impurtanta purschida turistica en Tujetsch.

Nies bogn cuvretg ei ina caussa che fatschenta adina puspei las instanzas politicas en Tujetsch. Quei ei aschia perquei ch'in bogn ha ina infrastruttura fetg pretensiusa che sto vegnir mantenida e che sto mintga pèr decennis era vegnir renovada da funs ensi. Ei drova daners e credits dalla vischnaunca. In bogn ei pia ina caussa fetg custusa. Paucas vischnauncas el Grischun disponan perquei in summa d'in bogn e che Tujetsch sco pintga vischnaunca periferica sepresta ina tala infrastruttura ei extraordinaria e di ch'ins ei stai in cert ton era curachus ed ambizius.

Realisar e mantener in bogn ei pia tut auter che sempel e va buca da sez per ina vischnaunca sco nus. Cun mintga gronda investiziun el bogn stein nus perquei puspei avon las medemas damondas ed ils medems conflicts: Savein nus in summa prestar quei, tgei porta il bogn, drovi quella purschida per esser turisticamein attractiva, tgei alternativas dessi, seligein nus e sefocusein nus buca memia fetg sin ina caussa e stuein persuerter tralasar autras? Jeu sperel ch'ils cussegliers e las cusseglieras hagian fatg patratgs davart quellas damondas e ch'ins audi questa sera era rispostas sin quellas.

Il project sco el vegn presentaus oz dalla suprastanza ei en mes eglis sviluppaus bein ed ei aschia madirs. Dapi l'emprema presentaziun el cussegl da vischnaunca il mars 2019 han la cumissiun da baghegiar che nus havein incaricau e la suprastanza aunc ina gada surluvrau ed optimau il project. Sche nus lein sanar ed el medem mument migliurar raschuneivlamein la purschida dil bogn, sche ei la sliaziun presentada quei ch'ei necessari e quei ch'ins sa aunc responder. La discussiun dad oz astgass perquei sefocusein surtut sils cuosts e silla damonda savein nus e lein nus prestar quei.

Ils cuosts lezs ein aults. Nus semiavan all'entschatta da sis milliuns ed havein oz quasi il dubel cuosts. Sche nus schein gie al credit, schein nus gie ad in import da maximal frs.

11'281'500.00. Nus sperein e giavischein ch'il bogn cuosti mo frs. 9'810'000.00, quei fuss la finamira. Sche nus essan denton sincers, savein nus che tals projects vegnan adina anzi pli cars e sche nus mirein sill'explosiun dils cuosts el sector da baghegiar, stuein nus plitost quintar culs frs. 11.28 milliuns. Quei ei ina cefra che fa impressiun e quei ei ina nundetga expensa per ina vischnaunca sco nus. Mai aunc havein nus impundiu ina tala summa. Nus essan oz aunc scars 1200 habitonts en Tujetsch. Quintau la summa che duei vegnir investada el bogn sin quels habitonts, muntass quei ina expensa da rodond frs. 10'000.00 per habitont. E sch'ins reparta ils deficits annuals da frs. 500'000.00 sils 1200 habitonts, seresulta aunc ina gada ina contribuziun annuala da varga frs. 400.00 per persuna. Mintgin da nus sa ussa quintar entuorn quellas cefras sillas atgnas relaziuns. Ina famiglia da 5 personas stuess pia contribuir frs. 50'000.00 per la sanaziun e lu aunc mintg'onn varga frs. 2'000.00 per curclar ils deficits. Quei lai sentir in tec tgei dimensiun che nies bogn ha e tgei ch'el pretenda. Sche nus stuessen prestar quei ord daners da taglia e mintgin sentess las grevezias dil bogn ell'atgan buorsa, fuss igl interess pil bogn tgunsch buca pli avon maun.

Nossa vischnaunca secatta denton ella favoreivla situaziun ch'ella ha essenzialas entradas ord dretgs e concessiuns ed era ord participaziuns vid fatschentas. Nus essan perquei puppergnai e havein magari il sentiment che tut quei ch'ins giavischia seigi era realisabel. Quei ei in tec nossa experienza. Nus havein adina giu in bass pei da taglia e saviu realisar quasi tut quei che nus levon. Ord quei nescha la tenuta "il bogn stuein nus mantener cuosti tgei che vegli". Magari hai jeu l'impressiun da sentir o quella tenuta sch'ei vegn discussiunau sur dil bogn. Quei fuss naturalmein ina fatale tenuta ed jeu sperel che nus ageschien pli reflectau. Nus astgein buca haver l'illusiun che nossas resursas seigien infinitas e nus stuein restar finanzielmein agils era spel bogn. Ei dat perquei in punct ed ina limita nua che nus stuein dir quei savein nus investir el bogn, tochen cheu savein nus ir, denton buca pli lunsch. Quei punct ei contonschius per mei definitivamein cul credit che vegn dumandaus oz. Ed jeu sun aunc lu stratgs vi e neu e stoi dar in cert stausch a memez per saver sustener quei credit pil bogn. Quei davos stausch ei forsa quei ch'ins savess numnar curascha. Ella politica ei la curascha denton buca in bien argument, pertgei curascha ei buca zatgei raziunal e nua che la curascha meina ins, gliez ei malguess.

Sch'ei vegness denton aschi lunsch ed il credit dumandau havess buca da tonscher per sanar ed optimar il bogn, lu sa in credit supplementar buca pli esser la via e la sligiazion. En gliez mument stuein nus haver la curascha e la fermezia dad ir suls cudischs e drizzar ora auter il cumpass turistic en vischnaunca. Cullas resursas che stattan a disposiziun datti era aunc autras attracziuns turisticas ch'in bogn. E sche la guila sin nies cumpass turistic ha forsa fatg in tec ruina e muossa adina mo sil bogn, stuein nus metter si in daguot ieli per ch'ella sappi ir entuorn libramein e lu stuein nus mirar sin tgei nova via ch'il cumpass meina nus.

Cun quels plaids arvel jeu la 19-avla radunonza dil cussegl da vischnaunca el trienni legislativ 2020/2023 ed jeu sun spannegiaus silla presentaziun dil project e silla discussiun el cussegl.

2. Tractanda Project Bogn Sedrun – credit d'impegn per la sanaziun ed engrondaziun

Presentaziun dalla tractanda entras Martin Cavegn, president communal:

La presentaziun dil project dalla sanaziun ed adattaziun dil Bogn Sedrun sco era entginas retrospectivas surpren gerau Guido Monn. Silsuenter presentel jeu bugen mias ponderaziuns ed entginas cefras. Giachen Caduff finalisescha la presentaziun cun mussar ord vesta digl uffeci da vischnauncas la situaziun finanziaria dalla vischnaunca da Tujetsch en connex cun il project dalla sanaziun dil Bogn Sedrun.

Guido Monn, gerau

Bugen vi jeu presentar la historia dil Bogn Sedrun avon ch'explicar il project da sanaziun.

Avon biebein in miez tschentaner ei il bogn vegnius baghegius. Da gliez temps vegneva quei sulom nezegiaus sco pastira per la biestga da casa. Jeu erel in buobet e sai aunc seregurdar bein dalla scavada. Igl onn 1993 hai jeu giu la cuida da far part all'emprema sanaziun dil bogn sco cauluvrer. Da gliez temps ei quei stau ina gronda lavur. Il destin ha vuliu ch'jeu astgel puspei esser dalla partida tier l'actuala pretensiusa, denton era fetg interessanta sanaziun dil Bogn Sedrun.

Il liug nua ch'il bogn secatta ei staus predestinaus e daventaus in dils bials puncts amiez il vitg ensemen cun la piazza da giugs ch'ei situada el sid.

Suenter pressapauc 50 onns duei il bogn survegnir per la secunda gada in refrestg cumplein cun l'annexa d'ina ruschnera sco attracziun speciala.

Il Bogn Sedrun ei in object turistic che ha caschunau sin ina ni l'otra moda dabia cuosts alla vischnaunca Tujetsch. Sin l'otra vart eisi denton da groda impurtonza da mantener nies bogn damai che Tujetsch sco vischnaunca turistica ei visada vi sin ina tala impurtonta infrastruttura. Il proxim Bogn ella vischinonza secatta ad Andermatt, il qual ei vegnius aviarts avon treis onns. Engiuviars secatta il proxim bogn pér a Laax, en direcziun sid a Bellinzona.

Ils hosps sco era ils indigens apprezzieschan il Bogn Sedrun cun la cumbinaziun dall'oasa da wellness. Ella situaziun economica actuala e cun trer en consideraziun il svilup egl avegnir ella Val Tujetsch, cun tut las attracziuns sco la piazza da golf, il campadi, il lag da Claus, il center da sport, las pendicularas egl ost e vest sco era muort la biala ed intacta natira ed aunc bia scazis zuppai, essan nus obligai da mantener vinavon nies bogn. Nus astgein esser loschs da saver selubir da mantener il Bogn Sedrun ed optimistic pil futur.

Las schanzas per realisar il project ein dapi decennis buca stadas aschi idealas sco actualmein.

Il november 2016 ha il pievel Tuatschin giu da decider en ina votaziun consultativa sur da treis variantas pusseivlas da sanaziun: sulettamein sanar, engrondir cun in bogn ordaviert ni ina varianta da luxus. Suenter studis detagliai cun ils planisaders han ins viu ch'ina engrondaziun survarga las pusseivladads finanzialas. Aschia ei la cumissiun sefatschentada da rudien cun ina engrondaziun moderata, la quala ei prevedida tier il bogn d'affons pigns. Ultra da quei eisi previu da construir ina ruschnera.

La cumissiun predeliberonta culs siat commembers (Reto Schmid, Christian Gieriet, Damian Marino, Maria Hunger, Paula Jacomet, Renato Decurtins e Guido Monn) e las treis persunas cun vusch consultativaei sentupada a 20 sedutas preparatoricas cun ils architects e planisaders Franco Perazzelli e Pascal Albin. Vitier han 4 sedutas cun outras instanzas cumpigliadas giu liug, sco per exempel cun l'energia alpina pertuccont damondas da scaldament et energia. Differentas retschercas da radon, asbest, canalisaziun e ventilaziun han basignau bia temps e lavur. Tut en tut han las preparativas cuzzau ualti exact tschun onns. Ils cumissiunai meretan in cordial engraziament per la buna lavur prestada en favur dalla vischnaunca.

Preziai tuts, hagies ussa la curascha da decider per la sanaziun dil bogn cuvretg sco quei che la proposta dalla cumissin predeliberonta e la suprastanza propona.

Nos antenats dils onns 60 e70 ein stai optimists e han giu la curascha per ina prospectiva visiuin turistica ella Val Tujetsch.

Bugen presentel jeu aunc cuort inagada diversas visualisaziuns e plans dil project dil Bogn Sedrun. Sper la sanaziun necessaria dalla tecnica eisi planisau da travestgir il bogn cun itschal cromau, il bogn d'affons pigns vegn engrondius e la nova ruschnera ei planisada dretg dil bassin suenter il bogn pign. Per haver access tier la ruschnera vegn eregiu ina scala che meina sin tetg danunder ch'ella parta. La cuschina fa plaz ad ina lounge cun cantun da termagliar per affons pigns e giugs da divertiment. El sid dil baghetg anflan ins ils novs indrezs da filtrar plaz sut ina nova terrassa. Ils fundaments da basa restan, la fassada vegn sanada e las finiastras remplazzadas.

Jeu engraziel per voss'attenziun e stundel bugen a disposiziun per damondas.

Martin Cavegn, president communal:

Igl ei impurtont da saver che nus tschintschein cheu claramein dad ina sanaziun dil bogn. Dall'investiziun totala da frs. 9'810'000.00 crodan frs. 9'190'000.00 sin cuosts per la sanaziun e sulettamein frs. 620'000.00 en favur dall'engrondaziun e ruschnera.

Suenter haver subtrahau dils cuosts totals d'investiziun las remessas dalla vischnaunca ella summa da frs. 4'200'000.00, la contribuziun unica dall'energia alpina da frs. 2'500'000.00 e la contribuziun dil cantun Grischun ord il fond dalla nova politica regiunala da frs. 286'000.00, re-

stan cuosts da frs. 2'824'000.00. Per cumparegliaziun: La sanaziun dalla Via Cavorgia cuosta frs. 2'412'215.00.

Nus havein aunc pinau in scriver cun ina damonda per sustegn entras il cantun Grischun ella summa da frs. 1'000'000.00 ord il fond dall'infrastructura turistica relevanta pil sistem. Ils discuors cun il cusseglier guvernativ Marcus Caduff laian denton buca predir con realistic ch'igl ei che la vischnaunca retscheiva ina tala contribuziun. Sco che la vischnaunca ha decidiu da realisar il project, vegnin nus denton ad inoltrar la damonda.

Nus havein ina obligaziun enviars la regiun turistica ed enviars la vischnaunca da Mustér, la quala investescha en in'emprema etappa frs. 10'600'000.00 en il Center Fontauna. Ina secunda etappa ei planisada cun investiziuns da frs 3'480'000.00. Sper remessas da frs. 2'800'000.00, contribuziuns dil cantun Grischun da frs. 460'000.00 ord il fond dalla nova politica regionala ed ina summa da frs. 1'000.000.00 ord il fond per l'infrastructura turistica relevanta pil sistem, restan cuosts d'investiziun da frs. 6'340'000.00 per la vischnaunca Mustér.

Era sche tut las calculaziuns en connex cul project sebasan sin las entradas acualas sto ei esser nossa maxima da generar dapli entradas. Igl ei necessari dad elaborar in concept da marketing e vendita che cumpeglia in alzament dils prezis, megliera reclama ella Cadi, ad Ursera ed a Blenio, ultra da quei acziuns temporaras e cunvegnientschas cun hotels, casas da gruppas mo era cun vischnauncas.

Jeu hai surpriu il presidi communal en ina perioda da sanaziuns. Las sanaziuns dil Bogn Sedrun, dalla Via Cavorgia, dalla Via Dentervitgs, dalla staziun dalla viafier a Sedrun e dalla puschinera Val Giuv stattan avon porta. Quei ein tut sanaziuns ch'eiin ussa necessarias e che duessen tener lur substantza per ils proxims 30 entochen 40 onns.

Tier tut quellas investiziuns astgein nus buca negligir da veser tgei entradas che quellas genereschan. En connex cul baghetg digl Archiv cultural savein nus quintar cun in retuorn da frs. 1'100'000.00 cunquei ch'il baghetg finiu vegn, sche tut va sco planisau, puspei anavos el possess dalla vischnaunca. La plivalur ei pia frs. 1.1 milliuns. Visavi ils cuosts dalla Punt Drun ed ils parcadis stattan las plivalurs generadas entras la pendiculara e l'ustria si Cuolm da Vi. Las investiziuns en il bus local possibiliteschan per exempel plivalurs ord la realisaziun dil resort Dieni.

Naturalmein che quella fetg gronda investiziun el Bogn Sedrun ha influenza sin ils deivets da nossa vischnaunca e la facultad netta per habitont vegn a semidar en in deivet. En 15 onns vegnin nus denton puspei ad esser sin il stan dad oz.

Nus stuein esser precauts mo era haver curascha e buca mo veser il singul pegn mobein igl entir uaul.

Giachen Caduff, collaboratur digl uffeci da vischnauncas:

President Martin ha dumandau si mei avon entgin temps, sch'ei fuss pusseivel da dar in sguard empau pli exact sin la situaziun finanziaria dalla vischnaunca da Tujetsch en connex cun l'investiziun en la sanaziun dil Bogn Sedrun. A quei giavisch hai jeu dau suatientscha cun grond plascher. Jeu presentel oz bugen a vus mes patratgs ord vesta digl uffeci da vischnauncas.

Sco pli empren descha denton in grond compliment per l'elavuraziun dil messadi tier la fatschenta dad oz mo era per tut ils ulteriurs messadis che jeu hai cattau sin la pagina d'internet da Tujetsch. Ei dat buca in'otra vischnaunca cumparegliabla el cantun Grischn che lavura ora messadis aschi detagliai ed informativs dad aschi aulta qualitat.

Tier il svilup dallas investiziuns nettas crodan ils onns cun las grondas investiziuns en egl. 2004 ha la construcziun dall'oasa da wellness dil Bogn Sedrun giu liug. 2006 eisi stau dad investir en las pendicularas, plinavon en il plaz da sport ed en in niev luvratori. 2017 ein las investiziuns flessegiadas en la nova halla plurivalenta Dulenzi ed en la Residenza Dulezi. Malgrad tut quell'as investiziuns ei il cashflow adina semuentaus denter frs. 2.0 milliuns e frs. 3.0 milliuns. Per ina vischnaunca sco Tujetsch ei quei in bien resultat. Interessant da saver ei ch'ils deivets dalla vischnaunca da Tujetsch eran entochen igl onn 2007 bia pli aults che oz. Quei semuossa era els tscheins che custavan da lezzas uras rodund frs. 700'000.00 alla vischnaunca. Oz ein ils cuosts pils tscheins curdai sut frs. 100'000.00.

Vossa vischnaunca secatta en ina speciala situaziun cura ch'ei va per las entradas. Cumparegliablas vischnauncas genereschan pli u meins la mesadad dallas entradas entras taglias. Tier la vischnaunca da Tujetsch fan las taglias denton ora mo empau dapli ch'in tierz dallas entradas. Vitier vegnan gudogns ord tscheins dad aua, ord concessiuns d'energia sco era ord taxas turisticas. Pia ulteriuras fermas petgas che garanteschon entradas.

Tier las cefras indicativas eisi da menziunar il suandont: Il grad d'atgna finanziaziun per habitont schai tier ca. frs. 2'000.00 e la facultad netta per habitont munta a rodund frs. 8'000.00. Quellas cefras resplendan ina fetg positiva situaziun finanziaria. Era las ulteriuras cefras che vegnan menadas en nossa statistica ein bunas ni fetg bunas, dapertut glischa ei mellen ni vert – negliu tgietschen.

En cumparegliaziun cun las autras vischnauncas ein las cefras indicativas da Tujetsch quasi adina sur la media dil cantun Grischn.

Miu facit ei che la situaziun finanziaria actuala dalla vischnaunca Tujetsch ei buna. Las pusseivladads e las perspectives financialas ein intactas. Las investiziuns planisadas muntan ina gronda sfida finanziaria per la vischnaunca. Ils deivets vegnan en consequenza dallas investiziuns planisadas a crescher considerablamein. Tenor la planisaziun da finanzas ein quels denton supportabels e san a liunga vesta puspei vegni reduci.

Damondas:

Arno Berther, president dil cussegl da vischnaunca:

Tier la presentaziun dil project tschontscha il president communal da cuosts “restonts” da frs. 2.8 milliuns. En mes egls ei quei malegiu bi la situaziun. Tut ils daners che vegnan investai ein daners publics e sche nus dein suatientscha al project – allura ein ils daners duvrai. Era las remessas e buca mo ils frs. 2.8 milliuns.

Otto Curschellas, cusseglier da vischnaunca:

La contribuziun che nus survegnin dil cantun Grischun ord il fond dalla nova politica regiunala ei cun rodund frs. 300'000.00 plitost mudesta. Forsa has ti Giachen experientscha en caussa, con gronda ei la schanza da survegnir ina summa da frs. 1.0 milliuns ord il fond dall'infrastructura turistica relevanta pil sistem dil cantun Grischun? Fuss ei era pusseivel da retscheiver in emprest senza tscheins?

Martin Cavegn, president communal:

Ils daners a-fonds-perdu da rodund frs. 300'000.00 ein ligiai vid in emprest senza tscheins da frs. 1.7 milliuns che nus survegnin dil cantun Grischun.

Giachen Caduff, collaboratur uffeci da vischnauncas:

Quella damonda appartegn buca a nies departament. Igl ei buca pusseivel da far ina prognosa. Da menziunar ch'ei exista negina schanza da survegnir ils daners fuss falliu, ei ha adina puspei dau decisiuns en caussa che han fatg surstar.

Martin Cavegn, president communal:

Igl ei explicit da menziunar ch'il fond ei gleiti vits. Nus vegin en tuttacass a far la damonda per ina contribuziun. En nies scriber havein nus claramein dilucidau l'impurtonza dil Bogn Sedrun, buca mo per Tujetsch, mobein per la regiun. Signur cusseglier guvernativ Marcus Caduff ha priu negina posiziun en caussa tier nies discuors. Il davos vegn quella damonda plitost ad esser in act politic.

Guido Friberg, cusseglier da vischnaunca:

El cantun Grischun dat ei pliras vischnauncas che han da mantener in bogn public. Dat ei cheu cumparegliaziuns co quellas vischnauncas van entuorn cun ils cuosts ed il manteniment?

Giachen Caduff, collaboratur uffeci da vischnauncas:

Na quei dat ei buca cun quei che las situaziuns finanzialas ed economicas dallas vischnauncas che possedan in bogn public ein fetg differentas. Per exempel las vischnauncas Sogn Murezi ni Laax san senz'auter investir el manteniment da quell'infrastructura. Ei exista denton negin "benchmark" che cumpareglia per exempel ils cuosts ch'in bogn generescha per habitonni che cumpeglia semegliontas calculaziuns.

Arno Berther, president dil cussegl da vischnaunca:

Semovin nus als cunfins cun ina tala investiziun? Eisi suenter in summa aunc pusseivel per la vischnaunca da Tujetsch da reagir sin cuosts nunprevi? Essan nus vinavon agils ord vesta finanziaria?

Giachen Caduff, collaboratur uffeci da vischnauncas:

En mes egls ei l'investiziun buca problematica. Naturalmein sa ei adina puspei dar cass nunprevi ch'ei buca considerai el plan da finanzas e che pretendan investiziuns e genereschan cuosts. En aschia in cass sedess denton sulettamein la situaziun ch'ils deivents san buca vegni sminui aschi spert sco previu el plan da finanzas. L'aua stat buca entochen il culiez - ils deivels ein supportabels.

Toni Cathomen, cusseglier da vischnaunca:

Tgei schabegia sch'il credit che duei vegnir concedius oz tonscha buca? Sch'ils cuosts carschessen en dimensiuns buca supportablas? Actualmein ei la situaziun dils prezi da material fetg hanada.

Martin Cavegn, president communal:

Tier tuttas lavurs vegnin nus a trer en offertas concretas avon ch'entscheiver cun la sanaziun. Sche quellas survargan il svari da 15% stuein nus ir sur ils cudischs. Las suandontas opziuns vegnan en damonda: dumandar per in credit supplementar, midar giu il project ni forsa in summa desister sin la sanaziun e stuschar ora quella entochen che la situaziun sil marcau da prezis semida. En tuttacass sa la suprastanza buca decider quei. La damonda vegness danovamein avon il cussegl.

Arno Berther, president dil cussegl da vischnaunca:

Tier la presentaziun dil project ha igl architect menziunau che las offertas che vegnan tratgas en seigien ligiontas. Quei dat ina certa segirtad.

Reto Schmid, cusseglier da vischnaunca:

San ins con ch'il capital jester per la sanaziun dil bogn vegn a custar? Ei quei vegniu sclariu giu?

Martin Cavegn, president communal:

L'investiziun da frs. 9.8 milliuns vegn finanziada suandontamein:

- frs. 4.2 milliuns remessas. Liquiditad ch'ei avon maun.
- frs. 2.5 milliuns - contribuziun unica dall'energia alpina.
- frs. 300'000.00 - contribuziun a-fonds-perdu dil cantun Grischun.
- frs. 1.7 milliuns - credit senza tscheins dil cantun Grischun.

Ei resta pia aunc frs. 1.0 milliuns. Sche nies cashflow resta sin il nivel sco entochen da cheu, savein nus financiar quei direct e stuein buca alzar il capital jester.

Debatta d'entrada:

Otto Curschellas, cusseglier da vischnaunca:

Varga 5 onns ha la cumissiun luvrau vid quei project. Igl ei vegniu schau examinar differentas variantas, luvrau ora concepts e lu analisau quels. Jeu creiel che quei project ei pli che madirs da vegnir tractaus questa sera. Il project ch'ei ussa sin meisa ei tenor miu manegiar in bien project. La vasta documentaziun che nus havein survegniu tier il messadi, dat perdetga tgei gronda lavur ch'ei vegnida fatga ils davos onns. Sper la sanaziun ch'ei pli che urgenta, vegn il Bogn Sedrun aunc engrondius e la purschida vegn cumpletada cun attracziuns supplementaras. Il spazi dil bogn per ils affons pigns vegn engrondius cun ina'annexa encunter vest e dasperas vegn construiu ina ruschnera che savess daventar in magnet pil Bogn Sedrun. Cun quellas attracziuns supplementaras savein nus quintar egl avegnir cun dapli visitaders e consequentamain era dapli entradas.

Il Bogn Sedrun ei in'impurtanta petga turistica per la Val Tujetsch e per la regiun. El messadi eisi menziunau che 90% dils visitaders dil Bogn Sedrun ein hosps da vacanzas. Quei muossa si clar che quella purschida vegn apprezzada. Surtut da malaura ei il Bogn Sedrun ina buna alternativa.

In factur positiv che plaيدا pil Bogn Sedrun ei segir ch'igl ei pil mument differentes gronds projects en planisaziun, denter auter il project Hotel Acla da Fontauna ni il resort a Dieni. Quels vegnan ad effectuar dapli pernottaziuns e cunquei era dapli visitaders pil Bogn Sedrun.

Tier la davosa tractaziun dil Bogn Sedrun leva il cussegl saver con ch'il cantun contribuescha vid quei project da frs. 9.8 miliuns. Sco ins ha saviu leger el messadi survegn la vischnaunca dil cantun ina contribuziun da rodond frs. 300'000.00 ord il fond dalla nova politica regiunala. La

vischnaunca sezza ha fatg ils davos onns adina puspei remessas en la valeta da frs. 4.2 miliuns e l'energia alpina ha era aunc concediu ina brava summa en la valeta da frs. 2.5 miliuns vid quei project. Cheutras resta ina summa totala da frs. 2.8 miliuns che la vischnaunca ha aunc da finanzia. Cun risguardar las finanzas actualas dalla vischnaunca duess quella summa esser supportabla.

Ina gronda sfida vegn ad esser da tener en ils cuosts da baghegiar. Quei ei il mument tut auter che sempel. Jeu sun denton perschuadius-pli ditg che nus spitgein e pli car ch'ei vegn. Vitier vegn aunc ch'il Bogn Sedrun ha apparatusas e tecnica ch'ei vegnidas els onns e ston urgentamein vegnir remplazzadas. Il spazi da trer alla liunga la sanaziun ei en quei cass fetg restrenschius.

Suenter bunamein 30 onns dapi la davosa sanaziun eisi neras uras da sanar il Bogn Sedrun.

Gebharda Berther, cussegliera da vischnaunca:

Jeu prendel en mira treis aspects per argumentar l'impurtonza dalla fatschenta, sur la quala nus havein oz da prender ina decisiun. Sco emprem s'auda in grond compliment per il detagliu messadi, las documentaziuns e la sera d'informaziun pil cussegl da vischnaunca entras ils inschigniers responsabels.

Igl emprem aspect: La necessitad.

Jeu creielche negin da nus metta oz en damonda sch'igl ei necessari ni buc da sanar il bogn. La davosa sanaziun ei gia prest 30 onns anavos, pia 1993, ed ils fastitgs dalla vegliadetgna semuossan dapertut el bogn cuvretg. Biars donns ein veseivels per ils visitaders dil bogn, auters donns ein meins veseivels, cunquei ch'ei setracta dalla tecnica e dalla ventilaziun che seccattan en tschaler. Aschia fa ei era buca surstar che la gronda cumpart dils cuosts vegnan duvrai per quei intent, quei che fa era urgentamein basegns. In aspect fetg positiv ei che cun la sanaziun dil bogn vegn ei diltutafatg desistiu sin il scaldament cun ieli e mess entuorn sin energia regenerabla, la quala vegn retratga dall'energia alpina. Ord vesta digl ambient ei quei indispensabel e necessari – pia ina fetg positiva caussa.

Il secund aspect: La muntada dil bogn.

Il Bogn Sedrun ha giu ils anno 1971 avertura, exista pia dapi varga 50 onns. Per nossa vischnaunca mo era per las vischnauncas vischinontas ei il bogn staus da gronda muntada. En special sch'ins patratga vid il sector da turissem e per l'instrucziun da senudar per nossas scolas ella regiun. Per ina destinaziun turistica sco la Val Tujetsch ei gest il bogn cuvretg da recreaziun ina impurtonta ed essenziala purschida, quei en special per famiglias, camps da giuvenils sco era pils seniors e las senioras. Ina buna alternativa e quei cunzun da schliat'aura. Mo era per la populaziun indigena ha il bogn cuvretg in aspect positiv, seigi quei il divertiment, la re-

creaziun per ils visitaders mo era las plazzas da lavur che seresultan ordlunder. Schegie che las frequenzas ein fetg mudestas.

Il tierz aspect: Finamira e consequenzas.

Ina dallas finamiras dalla sanaziun dil bogn cun engrondir il spazi dil bogn pils affons ed igl augmet dalla ruschnera sco nova attracziun, duess effectuar dapli frequenzas respectivamein visitaders. Denton ei quei fetg dependent, sco ins sa prender ord il messadi, tgei che succeda cun il resort a Dieni.

Era ston ins reponderar ed eventualmein schaffir in niev concept quei che pertucca il temps da-vertura ed il cuoz per setener si el bogn, oravontut duront la sesiun aulta, peraschia saver generar dapli entradas. Ultra da quei eisi da prender en vesta in augment dils prezis d'entrada, quei che fuss giustificau cun la sanaziun ed engrondaziun dil bogn.

Quei ch'ei gia mess entuorn ei la carta da hosps, cun la quala ils hosps pagan la mesadad dil prezi per la purschida dil bogn e buca sco antruras tut gratuitamein.

Tgei consequenzas ha la sanaziun ed engrondaziun dil Bogn Sedrun per nossa vischnaunca? La sanaziun ei calculada cun frs. 9.8 milliuns ed in svari da +/- 15%. (frs. 1'471'000.00). Cun il svilup dils prezis da material e la situaziun actuala mond el jeu da quei anora ch'els cuosts dalla sanaziun vegnan plitost a s'augmentar per 15%, aschia ch'ei seresultass ina summa da frs. 11'281'500.00. Sch'ins tila ina bilanza sur dils davos projects ch'ei vegni realisai en vischnaunca ein las summas calculadas adina vegnidadas surtratgas. Jeu patratgel vid la halla plurivalenta Dulezi, la resideza da seniors ni la punt a Salins.

Schiegie che la vischnaunca ha fatg remessas da frs. 4.2 milliuns e l'energia alpina contribuescha ina summa da frs. 2.5 milliuns ed il cantun dat frs. 286'000.00 restan aunc cuosts per la vischnaunca da biebein frs. 2.8 milliuns. Ins quenta aunc cun ina contribuziun dil cantun ch'ei buca aunc definitiva.

Sco facit final sustegnel jeu la sanaziun ed engrondaziun dil bogn, schegie che quei munta in cert buordi finanziel per nossa vischnaunca ils proxims onns. Pertgei mintgaton seresultan cuosts supplementar sch'ei buca risguardai el preventiv sco cuosts nuncalabels da malauras, indemnizaziuns da cussegladers e.a.v. ed investiziuns buca previdas. Quei vul dir che las investiziuns pigl avegnir ston vegnir ponderadas bein.

Sabrina Flepp, vicepresidente dil cussegl da vischnaunca:

Sco pli emprem vi jeu far in grond compliment per quei fetg detagliau messadi. Naturalmein era per quei concept dil bogn ch'ei luvraus ora fetg bein. Jeu creiel ch'jeu astgel dir oz cheu: Gl'entir project ei madirs – madirs per la tractaziun.

Nus havein spitgau ditg sil di dad oz. Certas lieungas pretendan forsa memia ditg. Mo oz essan nus finalmein serimnai cheu per quella impurtonta fatschenta.

Jeu hai pesentau giu ditg ils pros ed ils contras e quei ei gia stau il cass cura che nus havevan treis differents projects sin meisa. Dapi lu ei miu meini staus fatgs – ina sanaziun ei stau mia decisiun e quei cun in sulet argument – las finanzas. Mo sco ins vesa ord la fatschenta dad oz, ei tut aunc vegniu inagada pli car. – Quei cloma d’entscheiver. Tgisà nua che quella uiara meina aunc? Tgei influenza che tala ha gia sin l’entira economia stos jeu creiel buca menziunar.

Naturalmein hai jeu era aunc fatg enquals patratgs pertuccont il bogn sez. L’idea cun la nova attracziun ei en mes egls ina fetg buna sligiazion. Quella ruschnera vegn buca a duvrar bia plaz cunquei ch’ella ei bunamein cumpleinamein ordaviert ed ella vegn ad esser la nova enzenna dil Bogn Sedrun. Segir vegn tala era a caschunar l’entschatta massa marveglias e quei procura per entradas. Era ils cuosts per quella nova attracziun paran dad esser acceptabels.

Ils cuosts restonts, lezs fan empau pli fetg mal il venter. Deplorablamein sa in tal bogn buca mo exister cun ina nova ruschnera. La gronda part dils cuosts caschunan ils indrezs technics e quels cloman gia daditg. Sch’ins mira las fotografias el messadi ni mo sch’ins va sper il bogn ora a spassegiar, vesan ins ni freda l’entira situaziun. Quels remplazzaments dalla tecnica ein indispensabels. Igl ei vargau las 12 e buca pér 5 minutas avon. E sche nus vulein mantener nies bogn, vegnin nus buca sper quels cuosts ora. Perquei stuein nus agir oz e buca pér damaun. Pli ditg che nus spitgein e pli car ch’ei vegn; temps ei enconuschentamein daners!

L’investiziun da frs. 9.8 milliuns ei ina dallas pli aultas, sche buca la pli aulta summa en la historia da nossa val. Perquei eisi era da ponderar pil futur. Nus savein dir che la purschida turistica en nossa val ei vasta. Cheu san ins tschentiar la suandonta damonda: Drova ei el futur vinavon novas purschidas? En mes egls tonschan las actualas pil mument. E perquei lessel jeu dar cun in plaid sin via: Ins duei mantener igl existent e mirar da tgirar lez. Sche las finanzas creschan cun in u l’auter project, lu san ins ponderar vinavon sch’ei basegna aunc auter.

Mo en tut priu, sai jeu sustener la proposta dalla suprastonza communal. – Cun la speranza ch’il svari lubiu da +15% vegn buca duvraus.

Reto Schmid, cusseglier da vischnaunca:

Sco emprem lessel engraziar als responsabels dalla suprastonza e dall’administraziun per il fetg extendiu ed interessant messadi. Cheu ha enzatgi fatg nundetga lavur da formular quel. Igl ei bi da luvrar e far patratgs, cu ins survegn tontas informaziuns sur dad in aschi impurtont project.

Igl onn 1971 ei igl emprem bogn cuvretg en Surselva vegnius aviarts. Da quellas uras ina baghegiada da pionier da nos antenats che vivevan dil turissem. Tenor raquents vegneva ei propi

fatg grondas stentas per dumignar atras il project. Era da lezzas uras secapeva ei buca da se-sez da baghegiar aschia in complex e dad investir per da quell'oras ina fetg gronda summa en l'infrastructura turistica. Grazia a Vigeli Berther da Camischolas, pli tard era sur onns president communal e deputau, ensemen cun enzacons promoturs da quella idea mavi el, tenor raquents, buca mo dad ustria tier ustria, mobein era da casa tier casa per perschuader la populaziun dalla necessitad dad in bogn cuvretg en Surselva a Sedrun.

Quellas stentas da nos antenats ein sepagadas ora e la vischnaunca ha saviu presentar igl onn 1971 igl emprem bogn cuvretg dalla Surselva.

Quei bogn ha adina attratg massa hosps en nossa regiun ed ei era staus reponsabels da haver, sper tut las ulteriuras purschidas, surtut ina fetg impurtonta purschida turistica da malaura.

Aschia in baghetg pretenda naturalmein era regularas renovaziuns. Ord quels motivs stat ussa, rodund 30 onns suenter la davosa gronda renovaziun dil bogn, puspei in project da renovaziun ed attractivaziun sin meisa. In project fetg impurtont, sch'ins vesa, en tgei stan quei bogn ei. Quei vesan ins surtut cu ins va sut il bassin en, nua che la tecnica ei. Jeu persunalmein sundel staus e haiel saviu prender investa ed aschia propi viu la necessitad. Denton era per tut quels che han buca giu investa persunala muossan ils maletgs dil messadi con da basegns ch'ina sanaziun ei.

Sco nus havein era saviu prender ord il messadi ein las frequenzas ils davos rodund 15 onns cuntinuadamein sereducidas. Gest ord quels motivs ei era ina attracziun supplementara da nundetga impurtonza per puspei attrer ils indigens sco era ils hosps en nies bogn. Ord quels motivs tonscha sulettamein ina renovaziun buca. Nus impundin nundetg bia daners ed il hosp vegn e vesa buca ch'igl ei fatg enzatgei vid il baghetg. Sch'ins viseta auters bogns cun ruschnera sche san ins constatar, che gest en quels loghens setegnan entiras troclas da glieud si per saver prender part da quella attracziun. Aschia plaidel era fetg per ina renovaziun cun ruschnera.

Cun investiziuns da rodund frs. 10.0 milliuns fa nossa vischnaunca in investiziun sco aunc mai. Mai havein nus investau frs. 10.0 milliuns enina. Mo muort remessas gia fatgas en l'altezia da frs. 4.2 milliuns, grazia alla contribuziun dall'energia alpina da frs. 2.5 milliuns sco era pervia dalla contribuziun dil cantun da frs. 286'000.00 ei la gronda part dalla finanziaziun gia fatga ordavon, aschia ch'ei resta da finanziair aunc la summa da rodund frs. 2.8 milliuns.

L'entira investiziun ed il project vesel jeu sco persuna cun 3 capialas.

Emprema capiala: Commember dalla cumissiun preparatorica da baghegiar:

En pliras sedutas havein nus ensemen cun ils architects discussiunau da variantas, da giavischs sco era da pusseivladads finanziablas. Ei haveva num l'entschatta da vegnir cun 3 variantas. Ina sempla, ina mediocra sco era ina maximala. El decuors da nossas sedutas havein nus

bein stuiu veser, che elavurar 3 variantas cuosta bia damemia. Pertgei davos mintga varianta stat in project, quei vul dir, massa persunas e planisaders dil fatg, che ston evaluar tgei ei pusseivel e tgei consequenzas han quellas decisiuns – quei era sin ils cuosts annuals sco per exempel sils cuosts d' energia. Aschia havein nus viu, che per ex. cun la varianta semplia havessen gia suenter 10 onns puspei stuiu sanar il bogn.

Ulteriuras variantas ein denter auter era stau la varianta cun in bogn el liber. In project che havess plaschiu a la cumissiun nundetg, in bogn ordaviert! Denton cu nus havein lu survegniu la calculaziun dils cuosts annuals, surtut dils cuosts d'energia che han aviert ils eglis, havein nus stuiu desister sin quella varianta che havess caschunau in grond deficit annual. Secapescha ein las variantas d'energia stadas in grond tema en la cumissiun. A tuts era ei clar, ch'ins less vegnir naven dad energias fossilas e midar cumpleinamein sin l'energia schubra. Denton era leu havein nus fatg nossa obligaziun e sclariu tgei differenzas da cuosts che sedattan sco era tgei ch'ei tecnicamein realisabel e cumparegliau scaldament cun stialas, scladament cun furar sez el contuorn dil bogn sco era il nez d'anergia dall'energia alpina. Era cheu havein nus saviu profitar dall'experiencescha da Ciril Deplazes che ha saviu sclarir si nus cumpetent en caussa, quei era sur dils avantatgs dall'energia dil nez d'anergia.

Aschia creiel jeu che la cumissiun sa presentar oz in project da fetg buna qualidad, energetica-mein scaldau cun energia schubra. Ils daners per scaldar stattan en vischnaunca e van buca enzanua el desiart. L'attractivitat vegn alzada marcantamein, quei denter auter cun la part engrondida per affons pigns sco era cun la ruschnera. Schizun ina cumpart da wellness vegn integrada cun las massaschas d'aua. Cun il bogn cromau havein nus per biars onns ruaus da reparaturas. Nus ademplin era las prescripziuns per saver far scolaziuns da senudar, quei ch'ei fetg impurtont en vesta dallas pretensiuns dil plan d'instrucziun 21.

Secunda capiala: Persuna che viva dil turissem:

Sco persuna che viva directamein dil turissem constateschel jeu ch'igl ei nundetg impurtont che la vischnaunca sa realisar quella sanaziun cun attractivar il bogn. Massa hosps da vacanzas, famiglias, persunas singulas che vegnan a far sport sco era ils visitaders da las casas da colonias apprezzieschan quella purschida cun il bogn a Sedrun. Era la realisaziun dil wellness igl onn 2003 ha dau turisticamein in grond stausch a nossa regiun. En vesta allas nundetgas investziuns da denter frs. 1.0 milliardas e frs. 2. milliardas ch'ei vegnidas ni vegnan exequidas actualmein sco era ils proxims onns en nossa regiun turistica naven dad Andermatt entochen a Mustér, eisi indispensabel da sustener quei project. Surtut cun la realisaziun dil resort a Dieni che stat sin rucca dat ei ina marcanta schanza da saver alzar las pernottaziuns, sch'ins rissguarda ch'ei vegn planisau varga 1800 letgs a Dieni e quei senza purschida dad in agen bogn! Il bogn cuvretg, surtut era ina purschida unica e singulara en la regiun da malaura.

Tiarza capiala, la capiala sco cusseglier:

Mia davosa capiala ei quella dil cusseglier. Muort las grondas investiziuns che vegnan fatgas en caussa e ch'ei tenor nies president communal supportablas per nossa vischnaunca lessel tuttina aunc far attents sin certas caussas:

La situaziun actuala sin la fiera da material ei nundetg instabila. Ei duei vegnir fatg tut il pusseivel per buca ir el cunti e caschunar gronds cuosts supplementars muort il material pli car. Alla radunonza d'informaziun ei vegniu fatg menziun, ch'ei vegni tratg en sco emprem tuttas offertas per enconuscher ils cuosts gia ordavon. Cass ch'ei survarga il credit da frs. 9.8 milliuns +15% vesan ins quei avon ch'entscheiver e lu duei aunc inagada vegnir discussiunau giudlunder.

Vinavon eisi era da ponderar – quei ch'ei lu caussa dalla cumissiun da menaschi – co igl ei pusseivel da recaltgar dapli entradas. Sch'ins fa investiziuns da rodond frs. 10.0 milliuns, sto ei esser la sfida da recaltgar dapli entradas, e quei buca mo cun sperar che la glied vegn. Ei duei vegnir elaborau in concept strategic co quei duei veser ora. Cheu patratgel concret vid limitaziun dil temps da viseta, per ch'ina circulaziun capeta e dapli visitaders san entrar, surtut en cass da malaura. Allora era prezis dynamics, per ex. da bialaura cuosta ei pli pauc che da malaura, avon miezdi era pli pauc che suentermiezdi. Lu astgan ins era patertgar vida midadas da temps d'avertura. Daco buca arver la sera? Forsa cun activitads dalla sera? Ina beachparty, kino el bogn ni senudar da mesanotg. La cumissiun astga e duei esser innovativa.

En vesta da recaltgar dapli entradas fuss ina cunvegna pauschala cun il resort a Dieni forsa era d'engrau. Quei caschunass entradas fixas garantidas e quei supplementarmein.

Era duei vegnir mirau, ch'ei vegn buca dau la pusseivladad d'entrar gratuitamein cun la carta da hosps sco igl ei era gia succediu el vargau. Cun gliez havein nus zuar in bogn plein, denton neginas entradas supplementaras e dapli cuosts.

Era ils prezis astgan ins adattar pli fetg. Ei sa buca esser ch'ins va per in per francs a far bogn, quasi per nuot, e l'infrastructura caschuna cuosts da milliuns.

Vinavon ha nies president communal detg, ch'igl ei impurtont che la vischnaunca ha sias entradas. Cheu lessel far menziun dil fact, che nossa populaziun carschess, denton sa buca crescher. Nus havein ina gronda munconza da habitaziuns. Cura ch'ina vegn libra – vegna quella savens schada vi a hosps da vacanzas sur onn. Ils habitonts stabels, indigens ed emploiai ston ir dalla val ora e pagan consequentamein era leu la taglia.

Sur tut ora sundel denton dil clar meini, che la vischnaunca da Tujetsch sto far quella buna e prudenta investiziun en nies bogn. Sco il fetg bien messadi muossa in bien e madirau project. Fetg impurtonts per il turissem e la purschida surtut da malaura, ina purschida ch'ei en nossa regiun unica en Tujetsch. Preziadas cusseglieras e preziai cussegliers, mussei curascha e dei in clar gie a quei project pil futur da nossa vischnaunca.

Guido Friberg, cusseglier da vischnaunca:

En emprema lingua engraziel jeu pil messadi e l'interessanta documentaziun en connex culla sanaziun dil Bogn Sedrun. Cheutras haiel jeu saviu far in bien e vast maletg dalla sanaziun ed investiziun.

A caschun dils cussegls precedents dils davos onns ei da principi adina vegniu giavischau ina sanaziun respectiv ina engrondaziun en fuorma da variantas. Oz vegn in project presentaus, in project ch'ei tenor miu meini elavuraus bein. Il project presentau preveda ina sanaziun completa cun ina nova cumparsa e cun la nova attracziun dalla ruschnera. Quei project perschuada mei ed jeu haiel era neginas objecziuns en quei grau.

In bogn cuvretg ei in'impurtonta purschida per ina regiun da vacanzas e da habitar. Denton ei quei era ina custeivla purschida. Biars loghens giavischassen ina tala infrastruttura. Loghens che possedan ina tala schazegian magari pauc la purschida e sbattan cun magras frequenzas e cun in menaschi finanziel che fa quittaus.

Per mei eisi impurtont d'anflar ina ballantscha denter ina buna purschida, ina investiziun en rama dallas pusseivladads, in menaschi finanziel supportabel e sco fetg impurtont in augment dallas frequenzas e dallas entradas.

Il project ei tenor miu meini semadiraus. Ils cuosts d'investiziun ein aults. Per tener en il credit eis ei fetg impurtont, e quei han ils planisaders era sez sincerau, che la gronda part dallas lavurs vegnan screttas ora tenor in ault stan da planisaziun e principalmein ad uras. Tenor miu meini stuess quei succeder igl atun 2022 aschia ch'ils cuosts ein enconuschents avon che dar l'entschatta dallas lavurs. Quei schai ella responsablada dils planisaders da procurar per ina clara situaziun e buna controlla.

L'investiziun sco tala ei cun la finanziaziun presentada sin ina buna basa. La prefinanziaziun entras la vischnaunca, la contribuziun dall'energia alpina ed il sustegn dil cantun prevedan ina finanziaziun restonta ch'ins astga responsar. La prefinanziaziun dalla vischnaunca ei denton sulet ina remessa ed ils daners ein buca ligiai ella liquiditad. Quei vul dir sche la liquiditad ei buca avonmaun muort autras expensas sto la vischnaunca refinanziar l'investiziun sil marcau, aschia ch'ils deivets creschan pli probabel buca mo per la summa da finanziaziun restonta. La refinanziaziun ei denton in fatg general e buca mo specific per in singul project.

Cun quella sanaziun totala sperel jeu ch'ei detti era in respargn tier ils cuosts da menaschi. Els documents ei quei zuar buca confirmau aschia. Quei sto denton era esser ina finamira futura.

La finamirae quei ei per mei il pli impurtont, ei da generar dapli frequenzas ed era entradas finanzialas. Ils prezis d'entrada ein definitivamein memia bass. Includer la purschida senza ina indemnizaziun adequata ei negina sliigiun. Nus procurein per ina purschida d'aulta qualidad ed in'attracziun per l'entira regiun e selubin buca da far pagar ina entrada giustificada. La cumparegliaziun cun auters bogns ei fallida. Tuts purschiders han memia bass prezis e han da sbatter cun deficits. Cumparegliar stuein nus cun autras purschidas, p.ex. kino, viseta d'in giug

da ballapei ni hockey. Leu ein ils hospes e consumers era prompts da pagar il prezi pretendiu. Jeu appeleschel da surluvrar la politica dils prezis d'entrada. Quei pertucca l'altezia dil prezi, denton era la flexibilitad dil prezi duront la stagiun, duront il di e buca da negligir da limitar il temps da viseta respectiv tgi che stat pli ditg paga dapli. En quei senn sai jeu sustener il project presentau.

Tractaziun:

Ei dat neginas damondas ed objecziuns.

Votaziun:

Il cussegl da vischnaunca decida unanimamein da conceder in credit d'impegn per la sanaziun ed engrondaziun dil Bogn Sedrun ella summa da frs. 9'810'000.- cun in svari lubiu da +/- 15% tier ils cuosts

La fatschenta vegn aunc suttamessa alla radunonza da vischnaunca.

3. Tractanda Orientaziuns

Martin Cavegn, president da vischnaunca:

Jeu hai aunc ina nova informaziun en connex cun la Andermatt-Sedrun Sport SA ed il "closing" dil contract cun Vail Resorts. En il contract da survitut existent ei era in passus che damonda da sustener impressaris e furniturs indigens nua ch'igl ei pusseivel. L'idea ei dad alzar la sviulta en la val. Igl atun vegnent vegn Vail Resorts a prender si contact cun tut ils furniturs ed impressaris indigens per mirar tgei che sa vegnir cumprau e retratg a Tujetsch. Jeu mondel ferm da quei anora che nus havein saviu metter sin via cheu ina buna caussa e las sviultas tier las fatschentas indigenas vegnan a s'augmentar.

Guido Monn, genau:

Sco proxim stat la sanaziun dalla Via Cavorgia sin il plan da lavur. Nus havein saviu far per senn ch'il resun ei positivs, mo ei ha era dau bia damondas. Ord quei motiv organisein nus ils 3 da zercladur 2022 in'informaziun publica en caussa per dar plaid e fatg co e cu la sanaziun succeda e tgei pusseivladads dad untgir che vegnan dadas.

Nicole Giossi, geraua:

La dumengia ils 15 da matg havein nus giu la radunonza generala dall'uniun purila. A caschun da quella ha ei dau entginas midadas en suprastonza. Daniel Monn ei vegnius elegius sco niev president dall'Uniun purila Tujetsch. Jeu giavischel ad el tut bien, curascha, energia ed era in tec gnarva e cletg en siu niev post. El medem mument engraziel jeu fetg agl anteriur president Baseli Huonder per tut las uras investadas e la buna lavur ch'el ha fatg per l'uniun purila. Ursula Deflorin sco actuara ed jeu sco cassiera restein vinavnon per dus onns en suprastonza. Niev havein nus elegiu Flurin Degonda ed Amos Deck sco revisurs. Els remplazzan Daniel Monn e Leo Cavegn.

Nus havein era dau adia a Leo Cavegn che ha saviu vender siu menaschi ed el medem mument havein nus astgau beneventar ils novs possessurs Marie-Therese e Meinrad Marty. Nus giavischein ad els bien success cun lur menaschi.

La suprastonza communal ei vegnida cunfrontada cun la damonda pertuccont saver cultivar vinavon parcelas dalla vischnaunca suenter ina midada. Nus havein decidu da far cheu certas midadas en quei process. Niev dueien tut las parcelas che vegnan libras entras midadas el menaschi ni spiraziuns da contracts, mintgamai vegnir screttas ora ella Tuatschina, aschia che tut ils purs indigens che han interess san s'annunziar. La suprastonza decida lu tenor criteris fixai a tgi che la parcella vegn surdada. Niev vegn il tscheins d'affitaziun fixaus entras il Planta-hof tenor l'ordinaziun e la lescha d'affitaziun.

5. Tractanda Varia

Martin Cavegn, president da vischnaunca:

Jeu engraziel fetg a Giachen Caduff, che ti has priu la peda dad analisar la situaziun finanziala da nossa vischnaunca ed oz dar plaid e fatg a nus. Bugen surdundel jeu a Ti ina petta da nuschs da Tujetsch ed il cudisch Tujetsch. Jeu giavischel in bien retuorn a casa.

actuara:
Corina Flury

president:
Arno Berther

Vischnaunca
Tujetsch

Cussegl da vischnaunca
2020/2023

Protocol dil cussegl da vischnaunca Tujetsch

Nr. 20-2020/23 dils 24 da matg 2022

Protocol dil cussegl da vischnaunca Tujetsch

Nr. 20/2020/23 dils 24 da matg 2022

allas 20.00 uras entochen allas 21.20 uras ella Sala Cristalla a Sedrun

Presidi: Arno Berther
Actuara: Corina Flury
Dumbravuschs: Simon Beer e Cyril Steiger
Presents: 10 cusseglierAs,
total 10 votantAs (*absolut pli 6*)
Aspectaturs: 6

Cusseglers/as:	Arno Berther, Surrein Simon Beer, Rueras Gebharda Berther, Rueras Toni Cathomen, Rueras Otto Curschellas, Sedrun	Sabrina Flepp, Sedrun Guido Friberg, Sedrun Andri Giossi, Sedrun Ignazi Monn, Sedrun Cyril Steiger, Zarcuns
----------------	--	---

Suprastonza:	Martin Cavegn, president communal Renato Decurtins, genau Nicole Giossi, geraua	Guido Monn, genau Daniel Schmid, genau
--------------	---	---

Cumissiu da gestiun:	Baseli Huonder, cumissiu da gestiun Severin Solèr, cumissiu da gestiun
----------------------	---

Officials	Simon Collenberg, menader center communal
-----------	---

Perstgisas:	Patric Deragisch, cusseglier da vischnaunca Riccardo Monn, cusseglier da vischnaunca Reto Schmid, cusseglier da vischnaunca Primus Deragisch, cumissiu da gestiun
-------------	--

Tractandas:

1. Avertura
2. Sanaziun dalla staziun a Sedrun – credit d'impegn
3. Orientaziuns
4. Varia

1. Tractanda Avertura

Arno Berther, president dil cussegl da vischnaunca:

Nus s'entupei oz gnanc in'jamna suenter nies davos cussegl. A nus vegni pia buca lungurus sco cusseglers e cusseglieras. Sco la davosa gada havein nus era oz da predeliberar ina fatschenta per mauns dalla radunonza da vischnaunca. Sco la davosa gada e sco la secund davosa gada havein nus era oz da tractar in credit. Ils credits che nus havein concediu ils davos dus cussegls e quel che nus tractein oz lubeschan expensas da maximal frs. 12'816'500.00 sche la radunonza da vischnaunca dat era sustegn a quels. Quella cefra da frs. 12'816'500.00 manifestescha schon per sesez ch'il temps dallas grondas investiziuns ei vargaus. Quei drova buca grondas explicaziuns, quei ei clar e quei ei era vegniu detg e capiu aschia. Quei munta buca che nus stoppien spargnar vid ils basegns annuals che nossa vischnaunca ha. Denton stuein nus pil mument metter dil maun plans e siemis per novas infrastructures. Surtut duessen ils impurtonts pass e las grondas investiziuns ch'ei sin via lu zacu purtar fretg e semanifestar en in cert svilup turistic. Quasi tier mintga investiziun dils davos onns ei in impurtont argument numnadamein staus il svilup turistic. Seigi quei cura che nus havein decidu per la halla plurivalenta, per la fusiun dallas pendicularas, per la colligiaziun dils territoris era cun Mustér, per scafir parcadis e plaz el coc dil vitg e buca d'emblidar las rutas da bike e da viandar. Il bogn cuvretg stoi jeu atgnamein buca far endamen en quei connex. Il svilup turistic ei malgrad quei restaus tochen ussa plitost mudests en Tujetsch. Il svilup ei succedius bia pli fetg ellas vischnauncas cunfinontas e quei remarcablamein senza che quellas havessien stuiu far cumparegliablas investiziuns ell'infrastructura.

Concret mirau silla tractanda dad oz astg'ins dumandar: Tgei ha la vischnaunca da Mustér e tgei ha la vischnaunca dad Ursera stuiu investir en sias staziuns da viafier? Tgei ha la vischnaunca da Mustér ni quella dad Ursera stuiu investir egl access allas pendicularas? Han quellas vischnauncas stuiu construir sin agen cuost rampas e punts che meinan allas pendicularas? Han quellas vischnauncas stuiu construir sin agen cuost parcadis che surveschan en emprema lingia allas pendicularas? Els parcadis dalla staziun ein vegni investai frs. 740'000.00. Con fetg duei la vischnaunca sustener e promover las pendicularas ch'ei interpresas privatas e tgei ei igl engaschi ch'ins astga spitgar da quellas? Ellas contractivas cullas pendicularas essan nus da miu avis memia concilians e survetscheivels sin tuts mauns e nus scaffin cheutras aspectativas e tenutas sco – la vischnaunca da Tujetsch lezza baghegia lu schon quei per nus. Che las pendicularas Andermatt Sedrun contribueschan nuot vid la nova rampa d'access che la supra-sonza vul realisar exprima claramain che quella infrastruttura ei buca essenziala per ellas. Daco duess la vischnaunca investir en ina rampa che gnanc vegn schazegiada e sostenida

dils pertuccai? E daco duess la vischnaunca desister enviars las pendicularas Mustér sin ina contribuziun da frs. 100'000.00 als cuosts d'access, sche l'ustria sil Cuolm da Vi vegn baghegiada? La decisiun sche l'ustria vegn baghegiada dependa buca da quels frs. 100'000.00. Quei ei ina decisiun da menaschi. Per mei ein quei curiosas sligiazions respectiv brats che risguardan buca bein ils interess dalla vischnaunca da Tujetsch. Ed eisi buca schon avunda, sche la vischnaunca surpren pli che la mesadad dils cuosts d'access e metta lu aunc si ina punt sul Drun a posta per las pendicularas Mustér? E daco drovi in summa duas rampas? Sch'jeu hai viu endretg sils plans ein numnadamein planisadas sil maun encunter Valtgeva/Salins ina rampa da vart dretga, ina scala enamiez ed ina rampa supplementara (finanziada entras la vischnaunca) da vart seniastra. Ni a Mustér e gnanc a Cuera hai jeu viu silla staziun duas rampas pigl access ad in sulet binari e leu circulescha in tec dapli gliedud che si Valtgeva. Igl access a Valtgeva/Salins ed allas pendicularas ei garantius absolutamein sufficient senza ina secunda rampa davos la quala gnanc las pendicularas san star cun ina essenziala contribuziun. La viafier baghegia per nus la rampa necessaria e quella basta diltutafatg. Per mei ei il project dalla suprastanza cun ina secunda rampa perquei ina investiziun da luxus. Cunzun en vesta alla gronda ed in cert ton malguessa investiziun el bogn ei quella nova expensa da frs. 455'500.00 buca indicada e mo grev da capir. Quella secunda rampa drovi buca ed jeu vegnel perquei era buca a sustener il credit corrispudent. Jeu sperel denton ch'jeu stoppi buca dir na agl entir project, pertgei quel cuntegn buns e necessaris elements sco la passarella sur la punt dil Drun, la tualetta publica silla staziun etc. Jeu sperel perquei ch'il cussegl tili dapart la proposta da credit aschia ch'ins sappi silmeins decider davart il project cun e senza la secunda rampa.

Cun quels plaids arvel jeu la 20avla radunonza dil cussegl da vischnaunca el trienni legislativ 2020/2023.

2. Tractanda Sanaziun dalla staziun a Sedrun – credit d'impegn

Presentaziun dalla tractanda entras Martin Cavegn, president communal:

Bugen sorprendel jeu la presentaziun dil project ed aschuntel aunc entginas ulteriuras informaziuns. Nus tschintschein cheu, viu sur tut ora, da treis projects. La sanaziun dalla staziun che sebasea sin la lescha federala pertuccont ils dretgs equals da persunas cun impediments. Quellas adattaziuns ein gia daditg necessarias tier la staziun a Sedrun. Las staziuns da Bugnei, Dieni e Tschamut corrispundan gia allas prescripziuns. Vinavon cumpeglia il project la sanaziun dalla punt dil Drun cun ina nova e pli lada passarella. Vitier vegn la sanaziun dil sutpassadi dalla punt che meina si Pitgmun. Sco tierza part ei da menziunar l'untgida Tscheppa. Leu ei la damonda fundamentala nua carrar cun il material da construcziun. Ils responsabels tier la Via-

fier Matterhorn Gotthard han planisau da carrar cun material e maschinas u atras il vitg da Bugnei ni sutsi dado il vitg da Bugnei dalla via principala enneu. Quei caschuna denton donns allas vias e nus essan aunc en contractivas cun ils planisaders per anflar ina cuntenteivla sli-giaziun per omisduas varts.

Ils cuosts per la sanaziun dalla staziun che vegn realisada entras la Viafier Matterhorn Gottard, surpren la Confederaziun. Ei vegn quintau cun investiziuns da rodund frs. 20.00 milliuns.

Suenter ch'ina emprema proposta cun in surpassadi ha caschunau bia critica, ha ei dau bia sesidas denter ils planisaders dalla Viafier Matterhorn Gotthard ed ils responsabels dalla su-prastonza per luvrar ora il project che nus astgein presentar a vus oz. In emprem project, plani-saus entras la Viafier Matterhorn Gotthard, cumpigliava negina uustria sco era buca spurtegl. Quei ei naturalmein buca en nies senn e la suprastonza ha insistiu da mantener l'ustria ed il spurtegl. Nus essan era dil meini ch'ina tualetta publica accessibla per tuts s'auda tier ina tala staziun, era per persunas cun impediments, buca sco las existentas che pretendan dad ir da scala giu. Suenter liungas discussiuns e sclariments cun la Pro Infirmis ed il cantun Grischun eisi clar che la Viafier Matterhorn Gotthard ei buca obligada dad ereger ina tualetta e surpren consequentamein era buca la planisaziun ni ina cumpart dils cuosts. Aschia la part dalla con-strucziun dalla tualetta da sorprender entras la vischnaunca.

Vinavon ei noss'idea da construir ina rampa che colligia il perrun el nord cun il territori da skis Valtgeva e che meina ulteriuramein sur ina senda en direcziun dalla staziun dalla pendiculara Cuolm da Vi. Viu ord vesta dil hosp ein las vias actualmein bia memia liungas. Savens van els atras areals privats el quartier Valtgeva/Salins, quei che caschuna reclamaziuns e malaveglia. Cun quella rampa menein nus il hosp sin la pli sperta e directa via el liug giavischau. Cunquei ch'ina tala colligiaziun vegn naturalmein d'engrau allas pendicularas fuss ina contribuziun fi-nanziala nuot auter ch'endretg. L'Andermatt-Sedrun Sport SA argumentescha denton encunter, cunquei ch'els ein gia en possess dil sutpassadi el vest dalla staziun ed era responsabels pil manteniment da tal. Cun las pendicularas da Mustér exista in cunvegna en connex cun il pro-ject dalla pendiculara Cuolm da Vi, el qual igl ei stipulau che las pendicularas han da surprender ina part vid ils cuosts per tala colligiaziun, quei tenor l'nteressenza privata. Eifer las contrac-tivas cun las pendicularas essan nus secunvegni ch'ellas sorprendan frs. 200'000.00 dils cuosts per la rampa. En cass che l'ustria si Cuolm da Vi vegn construida, sereducescha quella summa per la mesadad. Ei setracta cheu d'ina contribuziun pil niev object (susteniment dalla visch-naunca).

Quella rampa stuein nus buca construir. La colligiaziun fa denton senn ed ei in grond plus en connex cun nossa purschida turistica. Nus essan dil ferm meini che la vischnaunca sto far il meglier pusseivel tier in tal project.

Il medem patratg havein nus giu cura che nus havein pretendiu ch'il perrun el nord vegn pro-lungius entochen tier la Via Valtgeva egl ost. Quei levgiescha igl access alla staziun pils habi-

tonts dil quartier. Ils cuosts per la prolungaziun dil perrun surpren la Viafier Matterhorn Gotthard. La vischnaunca ha sulettamein da pagar la colligiaziun denter il perrun ed il passapei. Quei ei denton fetg pigns cuosts.

Grondas discussiuns e contractivas ha era il perrun dil tren da sport caschunau. Il perrun pil tren da sport era vegnius strihaus e buca planisau tier la sanaziun. Era cheu havein nus insisti sin l'impurtonza da quella purschida. Plinavon essan nus semess en per metter sut tetg in areal da spetga aschi grond sco pusseivel. La viafier haveva planisau negin suddetg. Suenter pesar giu ils avantatgs da quei tetg ed il nez per 100 dis duront igl unviern ha la suprastanza communal viu en che quel stat buca en relaziun culs cuosts. Ord quei motiv vegn quei tetg buca construius.

Ils cuosts per la planisaziun e construcziun dallas purschidas supplementaras tier il project dalla Viafier Matterhorn Gotthard ha la vischnaunca da surprendre. Tut en tut settracta ei d'ina investiziun da frs. 900'000.00 senza abrastrar la contribuziun dallas pendicularas Mustér. Las investiziuns planisadas flessegian en l'infrastructura che survescha pils proxims 40 entochen 50 onns.

Naturalmein stuein nus buca realisar il project cun ina rampa ed ina tualetta. Nus havessen era buca stuiu ereger la halla plurivalenta ni la residenza da seniors. Quei san ins dir tier tut ils projects. Tenor nus duess ins denton nezegiar ora il pusseivel e sche nus mirein sin l'investiziun totala da rodond frs. 20.00 milliuns per la sanaziun dalla staziun – lu fa ei senn dad investir tenor il project presentau. La suprastanza propona al cussegl da conceder il credit d'impegn per la sanaziun dalla staziun Sedrun.

Damondas

Arno Berther, president dil cussegl da vischnaunca:

Il president communal tschontscha dad ina rampa. Tenor miu capir eisi denton duas, ina el nord encunter il territori da skis Valtgeva, ed ina egl ost che meina en la Via Valtgeva.

Sabrina Flepp, vicepresidente dil cussegl da vischnaunca:

Ils davos onns han ins adina puspei udiu che l'Andermatt-Sedrun Sport SA ha pauc interess da mantener il territori da skis a Valtgeva e vegn a dar si quel. Ei quei vegniu sclariu giu en connex cun l'elaboraziun dil project?

Martin Cavegn, president communal:

Valtgeva s'auda tier ina dallas parts nua che Vail Resort vul investir en l'Andermatt-Sedrun Sport SA. Leu ei in project cun ina nova ustria previus. En quei connex havein nus era engron-

diu la parcella dall'ustria en rama dalla planisaziun locala. Il territori da skis Valtgeva vegn en tuttacass mantenius e menaus vinavon sco impurtonta part dallas pendicularas.

Otto Curschellas, cusseglier da vischnaunca:

El messadi ein pigns cuosts en connex cun la prolungaziun dil perrun egl ost e la colligaziun cun la Via Valtgeva indicai. Con aults ein ils cuosts veramein e tgi surpren quels?

Martin Cavegn, president communal:

La prolungaziun dil perrun surpren la Viafier Matterhorn Gotthard. La vischnaunca ha suletta-mein da pagar il tochet denter il perrun ed il passapei, pia propi pigns cuosts.

Arno Berther, president dil cussegl da vischnaunca:

Settracta ei cheu ussa dad ina rampa che vegn construida egl ost ni buca?

Martin Cavegn, president communal:

Ei vegn buca construui ina rampa egl ost. Cheu settracta ei d'ina prolungaziun dil perrun en direcziun Salins. Il sutpassadi ei colligiaus cun ina rampa entochen sin l'altezia dil perrun.

Gebharda Berther, cussegliera da vischnaunca:

Sper la rampa eisi previu da migliurar la senda che meina tier la Via Valtgeva. Tgei ei previu cheu? Vegn quei a caschunar cuosts da manteniment annuals?

Martin Cavegn, president communal:

Quella senda exista gia, ei drova denton entginas pintgas remeduras. Igl ei denton buca previu da catramar la senda.

Gie, quella senda eisi da mantener e da tener en in bien stan. Igl intent dalla senda ei da menar la glied sur quella via encunter Salins.

Guido Monn, gerau

La senda ei construida per la stad ed ei in tschancun dalla senda dil Pass Alpsu entochen Bugnei che nus havein tractau avon entgins meins. La Viafier Matterhorn Gotthard baghegia il sutpassadi e la rampa che colligia quel cun il perrun. Nus essan responsabels pigl access e la colligaziun cun las pendicularas.

Guido Friberg, cusseglier da vischnaunca:

Per mias damondas stos jeu explicar mes patratgs.

La sanaziun vegn tenor il messadi finanziada cumpleinamein entras la Confederaziun. En quei senn restan cuosts en connex cun giavischs ni optimaziuns dil project per realisar ina sligiazun che cuntenta tuts partenaris. Sco partenaris vesel jeu l'ASS SA, las pendicularas Mustér SA, la Viafier Matterhorn Gotthard e la vischnaunca Tujetsch. Ei setschenta la damonda, tgi che porta la finala quels cuosts restonts.

Jeu haiel damondas tier treis puncts:

1. *Tualetta publica*: Tenor il messadi ei la Viafier Matterhorn Gotthard buca obligada da realisar ina tala purschida. Quei po tenor lescha forsa constar. Oz vegn denton pretendiu tier tuts objects publics pil pli in ault standard d'infrastructura, quei che pertucca era glied cun impediments. Mei fa ei surstar che la Viafier Matterhorn Gotthard sefutra d'ina tala purschida, ch'ei per mei standard per in tip staziun sco Sedrun, il liug principal da Tujetsch. Sch'instituziuns sco la Pro Infirmis fan protestas gia tier objects privats – ord atgna experientscha – stuess la Viafier Matterhorn Gotthard era quintar tier ina tala sanaziun cun protesta en caussa. Pia, ina tualetta publica per glied cun impediments ei era egl interess dalla Viafier Matterhorn Gotthard e consequentamein duess era ella separticipar vid tals cuosts. Ulteriuramein fuss la vischnaunca possessura d'in object che sudess logicamein tier la Viafier Matterhorn Gotthard.

Daco duess la vischnaunca da Tujetsch financiar persula quella purschida ed esser proprietaria da quei singul object sigl areal dalla staziun?

2. *Rampa territori da skis*: Il quartier Salins vegn colligiaus sul perrun egl ost cul passapei dalla Via Valtgeva. Da principi ei quei sligiau fetg sempel, practic e tenor messadi cun pigns cuosts. La rampa el vest survecha pia cumpleinamein agl access tiel territori da skis Valtgeva e la staziun a val dalla pendiculara Cuolm da Vi. A mi dattan duas caussas en egl. En emprema lingia va ei per la circulaziun dils pedunzs. Sch'els traversan il sutpassadi e passan la rampa enviers ost, ston ils pedunzs traversar igl entir perrun encunter vest, nua ch'autra glied spetga, per saver ascender la secunda rampa enviers il territori da skis Valtgeva. Cunquei che la rampa naven dil sutpassadi meina viers ost, fuss ei pli sempel da menar ils pedunzs viers il passapei dalla Via Valtgeva e silsuenter sur la via existenta. Igl ei denton buca enconuschent tgi che ha il dretg da passar quella via. En secunda lingia para a mi la summa da frs. 500'000.00 per la construcziun dalla rampa en cumparegliaziun cun semeigliants projects detg aulta. Cunquei ch'ei setracta cumpleinamein d'ina investiziun en indrezs turistics ei la participaziun dallas pendicularas mudesta e quella dalla Viafier Matterhorn Gotthard inexistenta. La visiun dalla Viafier Matterhorn Gotthard secloma: «*Als Nr. 1 für Erlebnis und Mobilität und als wertvoller Partner im Tourismusbereich vermitteln wir attraktive und qualitativ hochstehende Angebote im Einzugsgebiet der Surselva ...*». La Viafier Matterhorn Gotthard ei grondamein dependenta ed era part dil tu-

rissem. Jeu spitgass era da lur vart ina contribuziun per la rampa. La finala settracta ei era da lur hosps.

Co vesa la suprastonza mes patratgs: la circulaziun dils pedunzs buca optimala respectiv la varianta sur la via Valtgeva, ils aults cuosts d'investiziun e la pintga participaziun dils partenaris vid ils cuosts?

3. *Cumpra parcelas e parcadis*: Quei ei oz buca part dalla tractanda. Da principi eisi da beneventar da reglar en connex culla sanaziun dalla staziun era il possess.

Sa la suprastonza tuttina informar cun tgei cuosts che la vischnaunca sto quintar da surprender quellas surfatschas?

Martin Cavegn, president communal:

La rampa ei clamein la pli cuorta via en direcziun pendicularas. Da menar la glied sco emprem encunter ost sin la Via Valtgeva e lu suenter puspei tut anavos fa negin senn e gida en nos egls era buca d'optimar la circulaziun dils pedunzs.

Ils cuosts dalla rampa ein vegni calculai dils projectaders, quels includan il tetg e l'illuminaziun. Cun quei che la rampa ei cuvretga croda la rumida da neiv naven.

La Viafier Matterhorn Gotthard di clamein: nus stuein buca construir tualettas e lu fagein nus era buca quei. Sche la vischnaunca surpren buca quels cuosts – vegn la tualetta buca baghegiada. Suenter la construcziun vegn il possess sclarius sur in contract da survitut ed il manteniment schai tier la vischnaunca.

Tier la cumpra dallas parcelas e dils parcadis havein nus aunc survegniu neginas detagliadas informaziuns dalla Viafier Matterhorn Gotthard.

Guido Monn, genau:

Cun quei ch'igl ei integrau els novs trens tualettas ch'ei era accessiblas per personas cun impediments, ei la Viafier Matterhorn Gotthard buca obligada da metter a disposiziun tualettas sin las staziuns. Las investiziuns che vegnan fatgas entras la Viafier Matterhorn Gotthard ston garantir all'interpresa in menaschi dil transport da personas senza incaps. Tut quei che vegn aunc construieu dasperas sco ustrias, tualettas eav. ei buca en lur responsabladad ni interess ed aschia senuspescha la Viafier Matterhorn Gotthard dad investir en caussa.

Tractaziun:

Otto Curschellas, cusseglier da vischnaunca:

Che la Viafier Matterhorn Gotthard ha el senn dad investir rodund frs. 20.00 miliuns ella staziun dil tren a Sedrun ei segir ina fetg positiva caussa. Cun quella sanaziun vegn la staziun dil

tren adattada aschia che persunas cun impediments vegnan da contonscher senza surmontar obstachels mintga binari.

Legreivlamein preveda quei project che l'ustria dalla staziun ed era il spurtegl vegnan a restar vinavon. Cun quei project sedattan sinergias che la vischnaunca sa nezegiar ora. Sco per exempel ina rampa da colligaziun cul territori da skis da Valtgeva. Aschia sedat la pusseivladad per in access direct el territori da skis a Valtgeva e vinavon ina cumadeivla pusseivladad da contonscher la staziun a val dalla pendiculara da Salins – Cuolm da Vi. Ulteriur preveda la Viafier Matterhorn Gotthard da sanar la punt dil tren situada sul Bogn Sedrun. Per pedunzs ei la punt fetg stretga da traversar ed il secruschar cun auters ei strusch pusseivel. Quella punt ei frequentada fetg bein e ha da basegns dad ina passarella semeglient a quella dalla Val Bugnei. Sco igl ei stau scret el messadi, creiel jeu era che la staziun dil tren ei ina porta da beinvegni per la vischnaunca. Cun quella sanaziun e las supplementaras adattaziuns dalla vischnaunca survegnin nus ina moderna ed attractiva staziun dil tren.

Gebharda Berther, cussegliera da vischnaunca:

La staziun dalla viafier a Sedrun sto vegnir sanada ord in dils motivs impurtontsche la lescha federala pertuccont ils dretgs eguals da persunas cun in impediment pretenda che talas persunas han negins disavantatgs cu ei fan diever dalla viafier. In fatg ch'ins sa sustener cumpleinamein, cunquei che persunas cun in handicap han meinsvart da sbatter cun differentas problematicas el mintgadi. Aschia eisi era stau fetg d'engrau che la vischnaunca ha saviu separticipar constructivamein el process dall'elavuraziun e reagir sin variantas meins plascheivlas, sco tier ina varianta ch'era preveda senza ustria e spurtegl. Dall'otra vart ha la suprastanza communal era schau sviluppar in project cun in sutpassadi cun ina scala rullonta per la colligaziun dalla senda cul sutpassadi dalla staziun. Per mei in'idea fetg absurda, stravagada mirau ord la vesta dil maletg dil vitg - "nus essan gie situai ellas muntognas e buca zanua en in grond marcau". Era arisguard igl aspect dalla sanadad che recamonda da semover dapli el mintgadi, fuss quei gest ina fallida tenuta independentamein dils cuosts ch'in tal project generass.

Mo ussa tier la varianta actuala che stat sin meisa, nua ch'igl ei previu d'ereger ina tualetta publica che stat a disposiziun per indigens e hosps cun ni senza impediments. Quella purschida entras la vischnaunca ei fetg necessaria cunquei che la Viafier Matterhorn Gotthard ei buca obligada da metter a disposiziun ina tualetta publica.

Vinavon eisi previu el project ina rampa supplementara suenter il perrun el nord per contonscher direct il territori da skis Valtgeva e che menass vianvon cun ina senda alla staziun da partenza dalla pendiculara Salins – Cuolm da Vi. Cheu muntan ils cuosts calculai a frs. 500'000.00. Da quei contribueschan las pendicularas da Mustér frs. 200'000.00 cun la resalva d'ina reducziun da frs. 100'000.00 sche l'ustria sil Cuolm da Vi vegn realisada. Era eisi previu ina colligaziun dil perrun egl ost cun la Via Valtgeva. Eisi veramein necessari e cunvegnent da

construir dus access per quella colligiazion? In access ei gia daus, cun il sutpassadi existent dallas pendicularas che meina dil parcadi dalla staziun enviars Valtgeva. Tenor mei savess'ins desister sin la rampa el nord ed ereger mo igl access egl ost viers la Via Valtgeva. Consequen-tamein stuess la signalisaziun da vias e sendas vegnir migliurada per aschia evitar reclama-ziuns e malemperneivladads.

Tier la sanaziun dalla punt dil Drun sai jeu beneventar da slargiar la passarella dalla senda, cun quei che la situaziun actuala ei buca cuntenteivla e corrispunda buca al temps dad oz.

En quei senn sai jeu sustener il project dalla sanaziun dalla staziun, denton cun la resalva da desister sin la nova rampa el nord.

Ignazi Monn, cusseglier da vischnaunca:

Igl ei grev da capir co la Viafier Matterhorn Gotthard senuspescha da surprender ils cuosts da frs. 70'000.00 per ereger ina tualetta sch'ins mira sin l'investiziun totala da frs. 20.00 milliuns. Tuttina sai jeu sustener cumpleinamein il project aschia sco el ei vegnius presentaus a nus dal-la suprastonza. Jeu proponel da dar suatienscha alla damonda dil credit d'impegn per la sana-ziun dalla staziun a Sedrun.

Gebharda Berther, Cussegliera da vischnaunca:

Jeu proponel da dar la pusseivladad da votar per duas variantas. Sco emprema varianta il pro-ject sco el ei vegnius pesentaus dalla suprastonza e sco secunda varianta il project senza con-struir la rampa cuvretga en direcziun nord.

Votaziuns:

Varianta 1: Il cussegl da vischnaunca decida cun 8 vuschs encunter 2 vuschs da conce-der in credit d'impegn per la sanaziun dalla staziun a Sedrun ella summa da frs. 900'000.- cun in svari lubiu da +/- 15% tier ils cuosts da sanaziun.

Varianta 2: Il cussegl da vischnaunca decida cun 8 vuschs encunter 2 vuschs da buca sustener la varianta senza ina rampa da colligiazion el nord (credit d'impegn: frs. 444'500.00).

La varianta 1 (proposta dalla suprastonza) ei vegnida approvada dil cussegl da visch-naunca. La fatschenta vegn aunc suttamessa alla radunonza da vischnaunca.

3. Tractanda Orientaziuns

Martin Cavegn, president communal:

Il 16 entochen il 19 da zercladur, sur Sogntgilcrest, ha la fiasta da sgugialaders liug ad Ursera. Il comite d'organisaziun ha fatg la damonda agl uffeci da baghegiar d'Ursera da serrar la via dil Pass Alpsu quels treis dis. Igl uffeci da baghegiar ha susteniu quei ed inoltrau la damonda als cantuns Ursera e Grischun. Omisdus cantuns han dau suatientscha alla damonda e sin quei ha era igl Astra dau suenter e lubiu da serrar il pass tut ils treis dis.

Per nus ei quella decisiun vegnida tut surura. Nus havein oz schau ir in scriver agl Astra e fatg attents sin la situaziun e cunzun mussau vi sin ils puncts da segirtad che san buca vegni adempli cun ina serrada cumpleina dil pass Alpsu sur treis dis. Copias dils scriver ein era idas al cusseglier guvernativ Mario Cavigelli, schef dil departament per infrastruttura, energia e mobilitad, alla direcziun dil departament da construcziun dil cantun Ursera sco era al presidi dil comite d'organisaziun dalla fiasta dils sgugialaders. Per nus ei quei ferm tubac. Nus sperein da haver mess en moviment enzatgei cun nies scriver e che quei meini ad ina midada dalla decisiun prida.

Guido Monn, gerau:

Jeu vi aunc far attents sin ils suantonts termins:

- il 3 da zercladur 2022: Informaziun publica pertuccont la sanaziun e serrada dalla Via Cavorgia.
- il 10 da zercladur 2022: Informaziun pertuccont la sanaziun dil Bogn Sedrun cun investa dil baghetg e dils intrezs technics.
- il 17 da zercladur 2022: Radunonza da vischnaunca cun las tractandas: sanaziun dil Bogn Sedrun e sanaziun dalla staziun Sedrun.

Tut quels datums vegnan aunc publicai en la Tuatschina.

4. Tractanda Varia

Ignazi Monn, cusseglier da vischnaunca:

Il trutg che meina en la Val Mila ei en in stan desolat e basegna urgentamein remeduras. Cunquei che la Val Strem ei serrada para quei a mi aunc pli impurtont. Jeu supplicheschel dad instradar las mesiras necessarias.

actuara:
Corina Flury

president:
Arno Berther